

text 71

B 21235 E

československý nezávislý měsíčník • ročník 3 • č. 8-9 (25-26)
tschechoslowakische unabhängige zeitschrift • jahrgang 3 • nummer 8-9 (25-26)

adolf müller

svět v pohybu

Čína vystrkuje tykadla, Nixon se chystá si je z blízka ohmatat, nad příliš kurážným Rumunskem se stále více stahují mračna z Východu, představitelé moskevského bloku přijímají nové dokumenty o prohloubení integrace, v jejich tisku se však — ve stejné době — objevují neobvyklá slova o zrodu pročínské osy „Tirana-Bukurešť-Bělehrad“, ve středozemí trucuje malá Malta proti vojenským základnám NATO a ruská marina se již mlsně olizuje jak získá další operný bod, v Berlíně skončila jednání velvyslanců čtyř velmocí a v jeho západní části se brzo na některém z domů objeví cedule s nápisem „generální konsulát SSSR“, západní svět má políže s dolarem atd., atd. Jednou větou: na nedostatek mezinárodního dění si nelze stěžovat. Zprávy se valí, jedna souvisí s druhou, a tak nezbyvá než si postavit otázku: Co se to děje, jaký je řád těchto očividných změn?

Ještě před třemi roky, v době kdy rolovaly ruské tanky po pražské dlažbě se zdálo, že se „statu quo“ na této planetě nelze pohnout. Husákoví přivrženci oprášili proto brzy heslo o „třídenně rozděleném světě“, kterému měl prostý občanek rozumět jen a jen ve smyslu rčení „proti větru se čurat nedá“, resignovat a považovat všechny, kteří upozorňovali na nezadržitelnost světového vývoje za snílky, nebo ještě lépe, za podvodníky. Po pravdě řečeno, ani ti to „snilkové“ sami zřejmě netušili, že tempo, jakým dějiny maširují bude tak rychlé. Ze ještě v době, kdy poslední „pravíkoví oportunisté“ budou teprve vyhazováni ze svých pozic, dostane

celý kontext „pražského jara“ nový mezinárodně politický význam. Ale tak už tomu bývá, kdo se nedívá dost daleko dopředu, prohrává už dnes své zítřejší bitvy.

Dříve než se Brežněvova doktrína omezené suverenity komunistických států stačila stát známým termínem a někteří ze západních „pozitivistů“ stačili světu vyložit, že se vlastně o nic nejedná a že to svět západně od Labe nemusí zajímat, vypadá scéna již úplně jinak. Z doktríny se stává kořen sporu, aktuálně o sovětský vliv na Balkáně a souvislosti vedou přímočaře až do Asie. Neoruské impérium si nestačí vyčistit evropské zápoli ve sféře vlastního vlivu, aniž by současně s tím nezhoršovalo své pozice na hlavním, tj. dálně východním předpolí svých zájmů a obav. Nemůže však jen tak, z ničeho nic, zastavit vlak své expanzivní politiky a tak, ač rumunské, jugoslávské a v jiném smyslu i československé a polské rány odčerpávají síly, usiluje křečovitě o rozšíření svého vlivu v západní Evropě, ve středozemí a jinde. Okruh starostí se s tím však rozšiřuje a Gromyko neví, kam dřív skočit. Arabští spojenci jsou stále nespolehlivější, Moskvy by rádi využívali jen tam, kde se jim to hodí, a tak je v této oblasti dobrý každý metr pevné půdy pod nohama. Třeba Malta. Ačkoliv je její úspěšný odpor proti západním námořním základnám a rozumná reagence NATO vlastně zrcadlem nastaveným Brežněvově doktríně (k čemu pak by byl asi odsouzen odpor komunistické Malty proti sovětským námořním základnám?) a maltská snaha o zvětšení vlastní

nezávislosti neznamená vůbec, že hodlá skočit do náruče Moskvy, nešetří ruší diplomaty na letenkách a podávají si tam (tedy za hranicí své části „třidně rozděleného světa“) dveře. S drzostí sovětské propagandy vlastní však ve stejnou dobu protestují proti podobným návštěvám Číňanů v Rumunsku nebo Američanů v Číně.

Zbystřenou pozornost např. Francouzů mají uklidnit přátelské návštěvy sovětských generálů v Paříži, ale moc se jim to nedaří, příliš ruší druhé sovětské železko v ohni: „normalizace“ sovětských styků se západním Německem. V NSR vládně zatím relativní uspokojení z částečných úspěchů nové východní politiky, ale přece jen začíná hlodat červík pochybností, zda při přílišném zaměření vlastní politické ofenzivy směrem na Moskvu neodjízdi už někde v Pekingu autobus, do něhož bude později těžko nastoupit. Také Balkán nulu bonnskou politiku k zpřesnění kursu; ukazuje, že sovětský imperialismus není tak zcela jistý ani na vlastním hřišti a zájmy východoevropských národů tak bezvýznamné, jak se v nedávném kvapu ještě mylně soudilo.

A americký velkomocenský protihráč dělá Moskvě také starosti. Má sice habaděj vnitropolitických potíží a dalo by se proto soudit, že s ním bude o to lehčí dohoda o dalším čtvrtstoletém rozdělování světa a přitom možno dupat mu po všech jeho bolavých palcích — ale mýlka. Ohlíží se po Číně a není mu co věřit. Už ani na ty kapitalisty není spolehnouti — to je vlastně mezipřádkové motto moskevských komentářů. Proto rychle poslat Gromyka do Indie, podepsat smlouvu, i když nás to rozkmotří s Pakistánci a čert ví s kým ještě. Co s Japonci — to je vůbec problém, který ruská politika tradičně ještě nevyřešila. Na mladé rozvojové státy i na ty starší, ale neméně rozvoje potřebné v Latinské Americe — kdysi Moskvou vyhlášené kolbiště, mající rozhodnout o vítězství v

(pokračování na str. 8)

václav picálek

ošklivý američan?

Tradiční již americký spor mezi tiskem a vládou dosáhl svého vrcholu v dějinách Spojených států a stal se zatěžkávací zkouškou americké demokracie. Tímto faktem (a nejen svým obsahem) přesáhl význam dokumentu hranice Ameriky.

„Zděšení jsou pouze ti,“ píše Hans O. Staub ve švýcarské Weltwoche, „kteří se honili za iluzi, že americká velmoc a mise za mír a svobodu musí být nezbytně jedno a totéž. Zděšení mohou být jedině ti, kteří nepochopili (či pochopit nechtěli), že každý, puber-

Kresba:
Kristofori

status quo

Karel Čapek napsal kdysi ve svém vyprávění o tom, jak se dělají noviny, že pro denní tisk je zajímavější a závažnější zpráva, že včera kdesi ukradli vozík anebo na půdě prádlo než tak světodějně události jako Trojská válka anebo objevení Ameriky. Ostatně: mimo bibli se v tisku také píše moc málo o ukřižování Krista.

Noviny se i dnes, nejen v době Čapkově, zajímají více o to, co se stalo právě včera. Navíc není-li už ani v létě okrukově sezóna, jako letos, a svět si už nedopřává ani prázdninového odpočinku. Vedou se jednání předurčující důležité změny a tak holt Československo přichází trochu zkrátka.

Výsledkem je, že se trochu udíveně rozhlížíme kolem sebe, co se to za tři roky ve světě událo a děje. A tak snad je na čase připomenout si to, co jsme ještě nedávno rádi připomínali starším emigrantům, kteří nám připadali, řekněme staromilší, svým lpěním na událostech, které se odehrály před mnoha lety.

Také my, zdá se, ulpíváme na statutu quo svých morálních, lidsky pochopitelných stanovisek a nejsme vždy ochotni si přiznat a připustit nové skutečnosti. Jsme rozmrzení, že svět na nás zapomíná a nepřipomíná si dost událostí, jež tak zásadně předznamenaly naše soukromé osudy, ale které mají jen dílčí dopad na širší vazby mezinárodní politiky a pohříchu i na politiku, provozovanou doma ve vlasti. Jsme hrdí na své čisté ruce a kolaboraci nezátížené svědomím, cítíme se být obětmi anebo hrdiny (jak kdo a kdy), ale nechce se nám vždy uvědomit si značně omezený akční radius svého vlastního vlivu.

Realita je však ne jen „dočasná“, jak např. o přítomnosti cizích vojsk prohlašovali zpočátku i sami „normalizátoři“. Budoucí řešení otázek středoevropského prostoru bude, bohužel, vycházet z leccakého statu quo a tedy asi i z toho, že na Šumavě leží sovětská vojska, stejně jako dnes jednání o Berlíně vycházejí z „reality“ berlinské zdi, jejíž důsledky jsou stejně nemorální, nehumánní a nepřírozené jako obsazení Československa.

Totéž lze říci i o mnoha vnitropolitických stránkách života v Československu, které my, kteří žijeme ve svobodném světě, můžeme v jejich jednotlivostech posoudit stále jen částečně. Lidé doma musejí při formování svých osobních osudů (a ty nejsou bezvýznamné; hlavně tam, kde se mnoho nevěří na nesmrtelnost) zakalkulovat status quo totálního systému, své mnohostranné závislosti na diktatuře, existenci svých omezených občanských svobod, marasmus hospodářské situace atd., atd.

Na těchto skutečnostech nezmění nic, jak silně bude doznívat patos Pražského jara a dramatickost dnů ze srpna 1968. Do této „reality“ patří i fakt, že představitelé vlád demokratických zemí Západu, kteří přesto, že svůj nesouhlas s okupací Československa nikdy neodvolali a bezpochyby jsou si vědomi skutečného stavu věci a labilitu postavení svých partnerů v satelitních státech východní Evropy, se budou nadále v politických a hospodářských jednáních aranžovat s představiteli těchto států, kteří nade vši pochybnost nerezeprezentují národy, jejichž ústy si osobují právo mluvit.

(pokračování na str. 3)

báseň nejpokornější

Na hoře vysoké a klonící se k městu

stoje s rukama rozpjatýma,

jsem jako prorok, který ukazuje cestu

a chudým věští slavný zítřek jejich,

jsem mudrc, který radí v beznadějích,

v své ruce drže květ, jenž nikdy neuvadne,

jsem ten, jenž v revoluci střelí první,

jsem ale také ten, jenž první padne

a který první přiklekne, by zavázal raněným rány,

zázračný jako bůh

a mocný jako bůh,

jsem víc,

jsem ještě mnohem víc,

a přece nejsem nic

než milosti zástupů pokorně odevzdaný

básník

Jaroslav Seifert.

Jaroslav Seifert se 23. září 1971 dožil 70 let. Báseň nejpokornější je z jeho prvotiny „Město v slzách“ z r. 1921.

angažmá ve Vietnamu střízlivé a věcné:

„— ze 70 % chceme zabránit ponížující americké porážce (neboť by to mohlo ohrozit naši pověst ochranné velmoci),

— z 20 % nechceme jižní Vietnam (a sousední oblasti) nechat padnout do rukou Číňanům,

— z 10 % choeme dát obyvatelstvu jižního Vietnamu možnost radovat se z lepšího, svobodnějšího života“.

Prestíž, velmocenské zájmy (rozdělení světa). Fakta znějící otřesně. Ale nic nového pod sluncem. Politika velmocí se nemění co svět světem stojí a výjimku netvoří ani Spojené státy. Ostatně, kdyby se podobný dokument vyskytl v některé ze zemí sovětského bloku, bylo by to podstat-

(pokračování na str. 3)

chruščov

Někdo snad namítne, že nestojí za to si všimnout vůbec toho, že zemřel. A že Moskva oznámila až po dvou dnech jeho úmrtí. A že byl pochován mezi třetířadou garnituru sovětských osobností. Učíme tak přesto. Důvody? Chruščov, ať byly motivy i výsledky jeho politiky jakékoli, patří proto, že v sovětském bloku veřejně odhalil zločinnosti Stalina a období a zvedl – jistě nechtěně – i stávida veřejné kritiky systému, k předním osobnostem tohoto zmalého století. Jeho destalinizace, jím zahájený dialog mezi Západem a Východem, jeho samostatnost v osobním projevu, ale i jeho odstranění z funkce ba i jeho tak tajený úmrtí, budou ještě dlouho nastavovat zrcadlo dnešnímu kremelskému vedení; zrcadlo, do něhož se neo-stalinisté suchopárně Kosigynova a gorilovského Brežněvova typu neradi a jen se strachem dívají. Potvrdil pravidlo o tom, že systém, žijící v hrůze před vlastním lidem, musí plivat i po svých minulých vůdcích. Umřel Chruščov a tedy aktualizuje otázku, kdo a jak bude za nedlouho tajit úmrtí Kosigyna a ke kterému zdi bude pochován Brežněv. —m—

orientalisté a peking

V souvislosti s politickou iniciativou Číny je zvlášť zajímavé dokončení čísky na pražském Orientálním ústavu akademie věd. Ústav byl až dosud jedině pražské pracoviště, které se zasvěceně věnovalo mj. i otázkám moderních čínských dějin a některých jeho pracovníci, včetně ředitele-akademika Průška se v hodnocení Číny již dlouhou dobu poněkud rozcházejí s oficiálními stanovisky Moskvu. Výsledkem čísky je sesazení akademika Průška z ředitelské funkce, sesazení vedoucího čínského oddělení, propuštění několika pracovníků a velká nadílka stranických trestů. Novým ředitelem byl jmenován Václav Opluštil, někdejší redaktor Rudého práva, vyhozený však kdysi z této redakce a působící několik let v oddělení rozvojových zemí pražského Ústavu pro mezinárodní politiku a ekonomii. Jmenování Opluštila vyvolalo mezi zasvěcenými rozpaky, neboť jsou známy jeho dřívější názory zavazující „trokismem“ a jeho „kverulantsví“, za což byl již v minulosti sám stranicky trestán. Místo vedoucího čínského oddělení zůstává neobsazeno, neboť nikdo z těch, jimž byla tato funkce nabídnuta neměl odvahu ji za současné situace přijmout. Všem pracovníkům ústavu, kteří zůstali i po číste, byly nabídnuty – podobně jako celé akademii – jen krátkodobé pracovní smlouvy. Teprve po té, zda se „osvědčí“, mohou počítat s dlouhodobější činností. —a—

zásadní polarita

V duchovním životě existují dvě základní stanoviska. Jedni věří, že lidé stvořili Boha a mohou jej zrušit. Druzí věří, že Bůh stvořil lidi a může je změnit. Smíření mezi těmito hledisky je vyloučeno.

V současném politickém životě také existují dva nesmířitelné tábory. Jedni věří, že komunisté jsou trvalou součástí světa a že budoucí mír a blahobyt vyplynou ze spolupráce s nimi. Druzí věří, že komunisté jsou jen dočasným odpadkem dějin a že budoucí mír a blahobyt vyplynou z jejich odstranění. Trpkou hranicí mezi oběma tábory tvoří rostoucí hromada mrtvol a pokračující agonie živých, polapených v komunistické pastě. Jedni se ji snaží zapomenout v opětných pokusech o dohodu s tyrany, druzí ji nemohou zapomenout v boji o záchranu demokracie a svých vlastních životů. Na periférii obou táborů se potácejí davy zklamaných, kte-

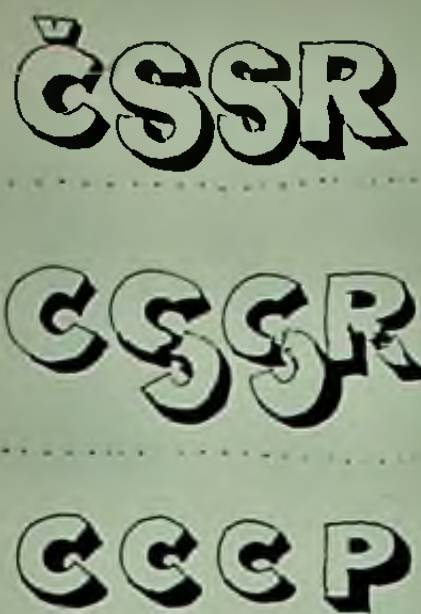
ří pozbyli veškeré víry a jsou trvalou obětí starožitných politiků a novinářů. Tito „vůdce“ se již dávno vzdali boje za nezadatelnou národní a lidskou práva a jen ze setrvačnosti přemílají staré fráze, připomínající tak poštelce, kteří se dobrovolně přihlásili ke kopání svých vlastních hrobů jen proto, že potřebují tělocvik.

Za těchto podmínek utíká také život stávajícího českého exilu. Staročeši, přežitky zesnulé „Národní fronty“, kolébají nás ke snu o nové světové „konvergenci“ mezi demokracií a komunisty. Mladočeši, zoceleni tragickými důsledky „Národní fronty“, burácejí proti opakování starých osudných chyb a prohlašují, že svobodný život lze vybudovat jen v nesmlouvavém odporu proti známým politickým vrahům a „podvodníkům“.

Polarita v českém exilovém životě je hluboká. Mladočeši opakují Staročešům: Učinit chybu je lidské, avšak setrvávat na chybě je zlé. A komunistům vmetají do tváře: Nepoučit se hrozným strádáním národa o špatnosti politické teorie je zlé, avšak pokračovat v takové špatné teorii je ďábel-ské. Mladočeši odmítají také celou staročeskou exilovou praxi, zejména staročeskou rezignaci na odboj a cílevědomou politickou činnost, staročeské kopírování politiky amerických liberálů, staročeskou izolaci vůči druhým středoevropským národům a staročeskou sterilitu v přípravě budoucí evropské federace svobodných a nezávislých národů. Doma a venku, Staročeši se nikterak nepoučili z planých smírovaček s nacismem a komunismem, nemají národu a světu co říci, předali iniciativu do rukou komických a šalebných Dubčekovců a způsobili, že demokratický národ ztratil ideové a politické vedení. Libor Brom

naivita a nervy

Před čtyřmi měsíci učinil K. Gott rozhodnutí nevrátit se do Československa pokud a) mu nebudou kladeny překážky v jeho práci, b) nedostane dlouhodobé povolení k zahraničnímu pobytu, a to on sám i jeho orchestr (kteří se tehdy, až na výjimky, do vlasti vesměs z rodinných důvodů vrátili). Čtyři měsíce plnilo toto rozhodnutí stránky evropských obrázkových časopisů a nadělovalo Praze nemálo ostudy. Ztratit nejen jeden ze svých omezených devisových příjmů, ale nadto i idol části mládeže nebylo na začátku předvolební kampaně příjemné. Nevře musel v jednom ze svých projevů reagovat sám Gustáv Husák. Na Gottovy rodiče i známé byl vykonáván dennodenně nátlak a za Gottem samotným přijížděli zvláštní vyjednavači. Byla to čtyřměsíční válka nervů. Jejím výsledkem je kompromis. Gott se vrátil na několik dnů do Prahy, kde dostal část toho, co žádal: dlouhodobé výjezdní povolení. Zásahů do kulturní politiky se kvůli němu ovšem dnešní pražské vedení vzdát nehodlá a jeho muzikanti musí zůstat doma. Vyčítat zpěvákovi, že přijal tento kompromis nelze. Rozloučit se na dlouho, možná navždy, s vlastí, je obtížné pro každého. A jeho naivita v džungli argumentů, slibů a přemlouvání není také nepřirozená. Snad jen jedno je nutno vytknout jemu a jeho rádcům: mohl poté, co svým postupem tak zřetelně odhalil nejistotu a slabost pražských mocipánů, přece jen důrazněji trvat na výhodnějším kompromisu. Nejen proto, aby nemusel obětovat desítku svých spolupracovníků, kteří se až dosud tak výrazně podíleli na jeho úspěších, aby byl ještě zřetelnější jeho příklad, že jen ten, kdo si dupne, má doma alespoň naději na dílčí úspěch. Že v boji nervů příliš brzo podlehl mu západní obecnost asi vytkat nebude, ale rozhodně mu to neprominou jeho domácí obdivovatelé, pro něž byl od května nejen hrdinou mikrofónu, ale i politické scény. A kdo mu to nezapomene nikdy jsou ti, které k tomuto kompromisu, v němž dostal bohužel tak málo záruk, přinutil. —am—

svědectví

Rozpoutalo se peklo a Bůh si zakryl tvář...

Nemohu si pomoci, ale musím si vypůjčit verše Jiřího Suchého, protože mě pronásledovaly po celou dobu, co jsem trávila nad knížkou Milo Komínka I pod oblohou je peklo. Knížka nese skromný podtitul – reportáž – ale je to svědectví. O to ofšesnější ož prostěji je napsané. Milo Komínek je letecký akrobat, dřívější artista, muž na létající hrazdě, profese věčný riskovatel vlastního života. Tedy člověk odvážný. Z knížky však vysvitá, že nejen to. Není jen odvážný a statečný, ale hlavně upřímný. Píše prostě. Neprošel Karlovou univerzitou. Prošel jinou, daleko větší a delší univerzitou života. Strávil sedmnáct let v ústavech nápravných zařízení Ministerstva vnitra, což je škola nad školy. A Milo Komínek o tom píše, protože nemůže jinak. Kdyby se cítil spisovatelem, musel by ze svých zkušeností načerpat pro celoživotní dílo. Jenomže on necítí potřebu fikce, nemá zapotřebí oslovit příběhy, charaktery, typy a jejich vývoj. To, co popisuje, je život (Bože můj, i to je život, ta holá, zoufalá a limitovaná existence), ale jak známo, právě život píše nejlepší román. Pokud chcete knížce něco vytýkat, máte mnoho příležitostí. Pokud očekáváte být i skývu suchého chleba, ale na stříbře, nedočkáte se. Jenomže to vás přejde, jakmile si knížku přečtete. Poctivě, s duší prostou podezřelosti. Je to knížka upřímná, čistá jako skýva chleba podávaná na dlani a člověk, který ji napsal, musí mít velké, hrdé a statečné srdce.

Zdena Salivarová

kádrová příprava

Již téměř nekonečné řady bývalých a současných ministrů a ministerských náměstků byly před několika dny rozšířeny o dalšího člena. Je jím Jiří Goetz, nový náměstek ministra zahraničních věcí. I v tomto případě je zajímavé podívat se na pozadí této kádrové změny. Goetz přišel na MZV v roce 1949 jako „zdravá síla“ a podílel se aktivně na tehdejších „čistěních“ i na přípravě obvinění proti některým členům tehdejšího „slánského centra“. Zejména na negativních posudcích na Londona, Hajdua apod. Od té doby působí v německé sekci ministerstva. V letech 1966–67, ve snaze přizpůsobit se konjunkturálně měnící se politické situaci v Československu, dostával se jako vel-vyslanecký rada v NDR do konfliktu s funkcionáři Ulbrichta. Na přání A. Novotného byl z Berlína odvolán avšak přeložen na sekretariát ÚV KSČ, odkud měl být v roce 1968 propuštěn. Intervence jej zachránila, stal se vedoucím německého oddělení MZV a nyní – náměstkem. Jeho charakteristická vlastnost: velmi chabá znalost německého a neznalost žádného z dalších cizích jazyků. Podle zpráv z Prahy má vést skupinu „odborníků“ při jednáních s NSR. „Izd perfektně“, řekl by jeho vzor Abrahimov. —š—

školy — stálý problém

V příloze Učitelských novin se objevil referát vedoucího oddělení (pro školy I. a II. cyklu) při ÚV KSČ Hudce. Vymačkáme-li z jeho příspěvku ideologickou omáčku zbudou některá zajímavá čísla ilustrující situaci v československém školství. Tak například: z KSČ bylo vyškrtáno v Čechách a na Moravě 30 % učitelů-komunistů, na Slovensku 15,7 %. U téměř 2.500 pracovníků ve školství těchto stupňů bylo z politických důvodů zastaveno povýšení. Desítky „zasloužilých učitelů“ mají být v krátké době zbaveny, ze stejných důvodů, tohoto titulu. Téměř polovina předsedů okresních školních komisí byla zbavena své funkce. Z komisí bylo odvoláno 44,7 % jejich členů. Odvoláno bylo také téměř deset procent školních inspektorů. Z odborů – odbor školství – bylo na krajské úrovni odstraněno z funkcí 50,5 %, na úrovni školních organizací 55 % funkcionářů. Kontrolou procházejí školní učebnice, z nichž značná část je shledávána „politicky závadnou“. Ze 105 učebnic devítileté bylo schváleno až dosud pouze 55 titulů na gymnáziích z 80 učebnic pouze 48. Kritizována je také nízká organizovanost školní mládeže v SSM. V Čechách je v této organizaci 26 %, na Slovensku 38 % školní mládeže, přičemž většina z tohoto počtu se netají oportunistními důvody svého vstupu. —am—

cesta, ale kam?

Kousíček od Jalty se sešel ve dnech 15. až 17. září německý kancléř Brandt s Brežněvem. Brežněv hýřil vitpem (jak kdysi na stejném místě Stalin), západní novináři z toho byli tumpachovi (také jako kdysi) a svět, když to viděl a slyšel, se nemohl zbavit pocitu trapné příchuti, jakou vyvolává např. příliš hlučná a výpravná opereta. Komuniké obsahuje téměř 1000 slov. Jednalo se o všem možném. O situaci v Evropě – a to je dobře, pokud z jednání ovšem Brežněv vyrozuměl, že pod evropskou spoluprací druzí nečistou propustku k dalšímu sovětskému terorizování východní a k rozšíření vlivu v západní Evropě. Jednalo se o styčných německoruských – a to nemůže také škodit. Jednalo se však i o druhých státech. O německých vztazích k Polsku (viz komuniké) a k Československu (viz Brandtovu tiskovou konferenci), a to je bohužel chyba. Západní státníci by totiž neměli při svých rozhovorech s moskevskými imperátory potvrzovat, ať vědomě či nevědomě, Brežněvovu doktrinu.

Husákov tisk jednání poslušně pochválil, jak se sluší a patří, ale mezi řádky pražských komentářů mnoho radosti cítit nebylo. Velký bratr se začíná totiž nějak moc kamarádit s těmi, o jejichž militarismu a revanšismu byla tak dlouho veřejnost přesvědčována a zdá se, že jen velmi slabě podporuje dosavadní ultimativní požadavek Prahy na absolutní odzúdnání Mnichova, požadavek, který tak účinně znemožňoval obávané zlepšení západoněmecko-československých kontaktů. Věc má tedy jako obvykle dvě stránky, ne-li více. Doufejme, že se Husák obává oprávněně a že převáží právě ta stránka, která donutí Moskvu (a potom i Prahu) dělat další díry do zrestaurované železné opony.

Mezi Oreandou a Jaltou neleží totiž jen několik kilometrů, ale také více jak čtvrt století zkušeností, které, doufejme, nejsou těmi, jež se právě pouštějí do dialogu s úhořovitou sovětskou zahraniční politikou, zapomenuty. —bon—

je to jen opium?

Stařeček, kterého úslužný mladý muž přavedl přes živou pražskou křižovatku, byl vlastně dobrým duchem. Rozhodl se mladého muže odměnit a řekl mu, že si může přát tři přání.

„Dobře, ať čínská armáda přitáhne až k Praze a zase se vrátí domů.“

„Je to obtížné, ale stane se. Další přání,“ odvětil dobrý duch.

„A čínská armáda přitáhne až k Praze a zase se vrátí.“

„Opakuješ se, marníš svoje přání, máš už jen jedno.“

„Ať čínská armáda přitáhne až k Praze a zase se vrátí.“

„Bude ti to splněno, ale proč jsi opakoval jedno přání třikrát?“

„Dovedete si představit, jak bude Sovětský svaz vypadat po šesti takových taženích!“

Tento vitp, který koluje po celém území Československa, vypoovídá o mnohém. Jednak o neskrývaných antipaticích až nenávisti, kterou Češi a Slováci pocítují k Sovětskému svazu, ale také o nadějích, které se upínají k Čínské lidové republice. Mnoha lidem v Československu se jeví Čína, jako jediná reálná síla, která by mohla zkrotit sovětskou rozpinavost a přinutit Sovětský svaz k vyklizení Československa, což by mohlo být začátkem další etapy. Konflikt na Ussuri byl pro tyto naděje přímo živnou půdou, stejně tak jako dnes je ji plánovaná návštěva amerického prezidenta Nixona Čínské lidové republiky. Na těchto nadějích by nebylo nic zajímavého, neboť tonoucí se i stěbla chytá. Zajímavější ovšem je, že podobné myšlenky nejsou zdaleka vlastní jen občanům Československa. Se stejnou, ne-li daleko větší intenzitou, klíčí i na Ukrajině i v Polsku. Například Ukrajinská národní fronta, podzemní organizace, v povolání určeném Ukrajincům v Rudé armádě, vyzývá vojáky, aby v případě konfliktu s Čínou, obrátili své zbraně proti svým zotročovatelům. V letáku, kterých koluje tisíce, se píše doslovně: „Ukrajinci – vojáci sovětské armády, nezapomněte, že vaše vlast je zotročena. V případě nové agrese Moskvy nedovolte, abyste se stali „kanónenfutrem“. Nestřílejte na vojáky jiné socialistické země, ale obraťte své zbraně proti svým utlačovatelům. Praktikuje Leninovo heslo a imperialistickou válku změňte ve válku proti svým tyránům. Pokud to nebude možné, přeběhněte bez boje do socialistické armády.“ (Myslí se do armády CLR).

Myšlenka na možnou pomoc z Číny se objevuje stále více i v tiskovinách ukrajinského „samizdatu“, které pronikají i do koncentračních táborů.

Jestliže tento trend hodnotíme v souvislosti s postojem především Rumunska, které si je vědomo čínské podpory, jestli sledujeme pokusy o zlepšení vztahů mezi Rumunskem, Albánií a Jugoslavií, kde je rovněž nutno vidět čínský vliv, spolu s možným americko-čínským sblížením, pak situace pro Sovětský svaz, při vši skepsi, není nikterak růžová. Z tohoto hlediska je také třeba chápat snahu Sovětského svazu o svolání mírové konference v Evropě, nebývalou diplomatickou horlivost Brežněva i abnormální zájem Moskvy normalizovat své styky s Německou spolkovou republikou. Když je tak nejistá hranice na Ussuri, chce mít Sovětský svaz aspoň pevně zajištěný klid v Evropě. —s—

Kresby: Kristofori

karel jezdinský třetí výročí — pokus o bilanci

Bylo třetí výročí oné zákeřné noci, která do našich dějin vstoupila se stejnou neúprosnou platností jako Bílá hora či 15. březen 1939. Nějakým způsobem poznamenala život každého z nás a tedy celého národního společenství. Zmýnil se — jako už tolikrát v naší historii — běh věcí a jen nepatrná skupinka Čechů a Slováků může mít pocit, že ku všeobecnému prospěchu. Ale jsme bohatší o zkušenost, která z našich národních dějin už nevymizí. Tato zkušenost nemůže být útěchou dneška, může však být povzbuzením pro zítřek.

V dějinách současnosti se dá švindlovat čím dál tím obtížněji. Tak a tak věci byly a my jsme byli přítom. Existují dokumenty, svědecké výpovědi, filmové a zvukové záznamy. Kdyby mohl rozhodovat spravedlivý soud, bylo by jeho rozhodnutí jednoznačné. Proti uchovalým dokumentům, proti onomu černému na bílém, jsou bezmocné propagandistické úvodníky a pochybné brožurky, které namísto fakty a argumenty, šermují zbožnými přáními.

Československé reformní hnutí, které bylo ve své podstatě revolučním hnutím, prohrálo, a bylo by malicherné, kdybychom to popírali či obcházel. To je realita, dokonce tvrdá realita. Nic na tom nemění, že neprohrálo díky svým slabostem, nýbrž zásluhou neslychané, brutální vnější přisily.

Ale — jakého vítězství to vlastně dosáhli ti, kteří se neštíteli ani barbarských prostředků, aby potlačili historicky pokrokové úsilí o vytvoření lidsější společnosti? Tři roky jsou zajiště krátkou dobou, abychom mohli činit bezpečné závěry, jsou však snad dobou dostatečně dlouhou, aby bylo možno učinit mezipilanci.

Násilný vpád cizích armád, který československý lid odmítl tak, jako solva něco jiného ve svých dějinách, vytvořil podmínky, aby se k moci znovu dostala zkompromitovaná vrstva a obnovila příbližně stejný starý svůj způsob vlády.

Trvalo jí to ještě mnoho měsíců po dokonání agrese a tady je třeba znovu si připomenout, že vpád sám nesplnil očekávání jeho organizátorů. Nevznikla ihned plánovaná okupační vláda, selhala domácnost pátá kolona a milióny prostých lidí obranou, kterou kladli, umožnili dostatek času, aby celý národ a celý svět znal skutečnost. Moskva k nám ovšem neposlala pól miliónu ozbrojenců proto, aby se zesměšnila. Jejich přítomnost diktovala další vývoj tak, jako diktuje váš život přítomnost ozbrojených násilníků, kteří vtrhli do vašeho domu. Teprve po roce, po dvou a po třech bylo dosaženo cílů, které si interveniti vytkli. — Z československé reformy nezbylo zřehla nic, odmyslíme-li si federalizaci, jejíž smysl je v dané situaci jen krajně formální. Moc, kterou v konečném důsledku dosadila srpnová agrese, musí nutně popírat a hanit vše, co tak očividně získalo v tak krátké době sympatie miliónů našich lidí. Její tradice je tradice temných padesátých let, gottwaldovské diktatury, a ona to ani nepopírá, když tehdejšími tvůrci násilí, buduje pomníky. Ačkoli však má tuto tradici a ačkoli zahrnuje mnohá stejná jména osob a mnohá stejná názvosloví věcí, je to ve své podstatě nikoli stará, ale nová moc podivného typu. Byla dosazena proti vůli lidu a bezpečně to ví. Chybí jí nadšení idealistů, básníků s vizí zítřků, které zpívají, žijí diskutanti o problémech všedního dne. Snad dvě hesla nejlépe vyjadřují změnu, která nastala a kvalitu, která chybí. Když se stal Gottwald diktátorem, vyhlásil: Kdo nejde s námi, jde proti nám. Když se Husák ujal svého nynějšího úřadu byl nucen prohlásit: Kdo nejde proti nám, jde s námi. Když téměř nikdo nejde s touto mocí, pak ona prohlašuje, že důkazem souhlasu s ní je skutečnost, že už nikdo po ní nehází kamením a neprovádí klukovské vý-

tržnosti. Je zřejmě spokojena, když prostý občan, jenž si nečiní nárok na funkce, luští křížovky a chodí na houby. Kdysi by to byla nazvala nebezpečnou apolitičností, nahrávající nepřítelům režimu. Její situace je přirozená. Ještě nikdy nikde v dějinách nebyla uvítána moc, která vyhlásila za svůj program návrat k věrejšku, i třeba se slibem, že už nebude tak zcela bezhlavě střílet, jako kdysi.

Zajisté, mnozí lidé ji přijmou a není třeba se nad tím trápit, neboť i oni chtějí realizovat svůj život v podmínkách, které nevyvolávají, a které jim zdánlivě neposkytují slušnější naděje. Pookupační moc se spoléhá na faktor času. Na deset, dvacet či sto let, v nichž se lidé smíří s osudem, který jim byl vnucen. Ale je pravdou, že lidé, kteří jsou nuceni vyrovnat se s danou skutečností, jsou ji také beže zbytku oddáni? Je skutečně pravdou, že stokrát opakovaná lež může potlačit pravdu? V daných okolnostech je možno uvalit ta či ona omezení, přimět společnost, aby se přizpůsobila těm či oněm pravidlům hry. Zůstává však skutečnost, že tři roky po invazi — což je snad světové unikum, panující režim není schopen vydávat skutečně slušný kulturní časopis. Vydát skutečně vědeckou studii. Vytvořit pozoruhodný film. Přesvědčit kohokoli, aby s ním spolupracoval z vnitřního přesvědčení.

Vic, než cokoli jiného, lid se opírá o přesvědčení, že moc nemá jiného východiska, než přizpůsobit se a jaksi ji poprvé skromně stačí i ono přizpůsobení se na oko. Obyčejný smrtelník, když

sleduje denní vývoj světa, snad nevěří že se dočká změny a bylo by dobrodružné nabízet mu iluze, chtít aby nežil tak dobře jak lze, pro sebe a pro svou rodinu. Ale moc je v situaci nervové daleko horší. Zatímco její odpůrce je pesimistou, pokud jde o zákonitě změny, ona je pesimistická pokud jde o princip, na němž se udržuje — že vše zůstane a vůbec může zůstat tak jak je. Její existence je podmíněná existencí dnešního stavu v sovětském vedení, ale také Sověty se mění a budou měnit. Má strach z politických kroků komunistické Číny, vývoje v mezinárodním levicovém hnutí, z budoucího vývoje ve třetím světě. Jsou nerovné šance mezi těmi, kteří věří v dobrou vůli této moci, neboť špatné vůle projevíla dost. Bylo a je dost pokusů o ony návraty a výsledek oblíbené diskuse, zda Gustáv Husák představuje menší z možných zel je možno odložit na neurčito. Konaly se už soudní procesy a byly vyneseny nesmyslné a nespravedlivé tresty. Byla obnovena represivní a slidičská aparatura stranické policie. Byly uzavřeny hranice. Sdělovací prostředky se opět staly prostředky agitace, snad jen s tím rozdílem, že účta k mateřské řeči ještě poklesla o celou jednu rovinu, tak, jak se zmenšil počet těch, kteří jsou ochotni se agitaci živit. Jedna věc však zůstane výrazně odlišná. Chybí zázemí naivních a romantických spolupracovníků, chybí, byť třeba jen menšinová masová základna. A tak se jistě věci, kdy si tragické, nutné stávají fraškou. Jsou opět knihy na indexu, opět zakázané písničky, opět se blbne na kvadrát. Stranický tajemník v

Karlovy Varych opět žádá, aby se omezil turistický ruch a považuje auta a oděv západních turistů za nežádoucí ideologickou diverzi. Jsou věci veliké i malé, které otravují život společnosti, jejíž devizou se stalo žít a přežít. A pak, bylo by rovněž mylné soudit, že také diktatury se neponačují. Diktatura, která panuje u nás, už moudře usoudila, že k udržení její vlády snad není zapotřebí všeho lidu. Jestliže v Československu je pěstován kult průměrnosti, snad je to i proto, že Moskva nepotřebuje a nechce, aby oči světa byly neustále na Československo upřeny. V pražské televizi byl vydán příkaz neuvádět pořady, které by tragicky končily a vyvolávaly nostalgii. Je činěn pokus dát lidem chléb a hry. Je to podivný konec hnutí, jež se kdysi vydávalo za revoluční a jež ještě dnes občas podniká křečovitě výpady proti maloměstství, které je nakonec jeho kýženým cílem. Jsme svědky pokusu, jak legalizovat přetvářku. Jsme svědky pokusu korumpovat mladé lidi. Když generace soupevníků selhala, když k třicetiletým a čtyřicetiletým nelze mít důvěru, moc se domnívá, že dvacetiletí přijmou sladkou vidinu lepších platů a vedoucích funkcí. Mnohé revoluce byly násilně poraženy — a přece se uskutečnily. Také francouzská revoluce, na jejíž ideálech stojí moderní demokracie, byla svého času poražena.

Takto viděno, není důvodů k přehnanému pesimismu. Staletí antireformace nezničila husitskou tradici, habsburská nadvláda vizi českého státu. Šest let fašistů a dvacet let stalinistický režim se pokusil zlikvidovat tradici československé demokratické republiky. Byla znovu připomenuta i tou nejmladší generací. Je zřehla nemožné chtít, aby osmašedesátý rok byl chápán jinak, než jak byl chápán těmi, kdo v něm žili. To není náš strašák.

odpovědný, kritický demokratický tisk. Jen takový tisk je nejen kritikem, ale i pomocníkem vlády v situacích těžkých zkoušek. Pierre Salinger uvádí jako příklad kubánskou krizi roku 1962. Americká vláda zjistila, že se na Kubě nacházejí sovětské rakety. Ale nebyla sama. O existenci raket věděly i New York Times a Washington Post. Na naléhavou žádost Kennedyho poždřely tyto listy zveřejnění této zprávy o šest dní a pomohly tak vládě překvapit Sověty. „Byl jsem tehdy přesvědčen — a jsem i nyní — že tento pomoci uzavření informací zajištění efekt překvapení, byl ten nejrozhodnější faktor tehdejšího úspěchu presidenta Kennedyho.“ (Salinger).

Vietnamská válka stála již tisíce životů Vietnamců i Američanů. Bylo hodně psáno o demoralizaci americké armády, kde většina vojáků, nasazujících životy, moření vedrem, vlhkem a nepřátelskými kulkami se utíká k omamným jedům, vybíjí svoji nenávisť k válce na nevinných vesničanech, často v hrozných podobách, jak to ukázal případ vesnice My Lai. A je pochopitelná reakce velké části americké veřejnosti k procesu s velitelem této akce oberleutnantem Calleyem, který měl sympatie na své straně. Ne ti, kteří se zachovali zvířecky a hrůzně patří před soud, bylo jejich mínění, ale ti, kdo nás nahnali do téhle hrůzné špinavé války bez konce, ti, kteří z nás zvířata udělali! Že měli pravdu, dokázala studie. Její význam pro Ameriku tkví právě v tom, že ji zbavila jejich iluzí a učinila to bolestně — a věs. Naznačila svému lidu a hlavně oně „mlčící většinu“, že musí využít svých demokratických práv (nejdou nic platná práva, není-li jich užito) a vyvinout tlak, lépe si hlídat a kontrolovat svou vládu, klást jí nepřijemné otázky. Amerika prožívá morální krizi a prožívá ji ryze americky. „Tisk a především jeho giganti provádějí v této zemi jako dříve funkci čtvrté moci ve státě. Starají se o rovnováhu sil, když ostatní instituce selžou. Proto není ještě demokracie ve Spojených státech ztracena“ (Hans O. Staub).

Ve studiu Muzik-Art v Mnichově byla otevřena výstava obrazů, plastik a grafiky české výtvarnice Hedy von Soos-Fuchsové. Výstava potrvá do 15. října. Na snímku jedna z vystavovaných prací — OBĚT JANA PALACHA.

status quo

(dokončení ze str. 1)

Jestliže už třetí výročí dotvrdilo okupaci jako proces ukončený a na dlouho neměnný, znamená to, že ideály československé reformy byly pochybené a jejich uskutečňování scestné? Mohli bychom dnes, poučení událostmi, diskutovat o jednotlivostech a objevovat slabiny a nedostatky v jejich uskutečňování, taktice nebo ve výběru osob. Nikdo však dosud nedokázal vyvrátit — v dnešním propagandistickém tažení v Československu ani nikde jinde — reformu z roku 1968 jako jednu ze zákonitých a tehdy nezbytných cest z krise, kterou procházelo Československo po dvě desetiletí. Nemluví již o dosahu, který mohl experiment mít v mnohem širších souvislostech.

Experiment se však ukázal jako neuskutečnitelný. Na tom nic nemění skutečnost, že jeho teoretický základ byl správný a že ztroskotat teprve pod pásy tanků. I tyto tanky jsou politickou realitou. Cíl však zůstává a dosáhnout jej se budou pokoušet i jiní, jinými cestami.

A v tom zůstává naděje pro budoucnost i pro nás, i když napříště nepůjdeme patrně v čele jako vlajkonosi a nebudou nám svěřeny hlavní role. Naděje zůstane, i když se příští naše výročí přejdou ještě mlčenlivěji a v našich jubilejních dnech budou sloupce novin plnit nové události, jež jistě přijdou. Bezpochyby to budou události toho druhu, které podobně jako aktuality letošního léta budou z hledisek minulosti působit překvapivě a nečekaně, protože mezitím vzniknou nové souvislosti a nové vztahy, nové výchozí pozice. A rychlý pohyb dějin moderního světa, který se díky rozvinuté technice stal menším, čímž se zvýšila závislost jeho jednotlivých částí — zlepšuje šance systémů demokracie proti diktaturám. Tato nerovnováha šancí obou systémů zcela jistě potrvá i nadále. Potrvá, i když se demokracie budou otřásat krisemi, jež se projeví i v uplynulém létě. To proto, že demokracie si dokáže vynutit přiznání a otevření těchto krisí, čímž je již začíná řešit, zatímco diktatura krise řešit nedokáže, protože je sama krisí a její řešení by ze všeho nejdříve odstranilo diktaturu.

Ale krise organismu si řešení vynucují. Jinak by nastala smrt.

václav picálek ošklivý američan?

(dokončení ze str. 1)

ně jednoduší. Veřejnost by se o něm nikdy nedozvěděla. Z dvojího důvodu: jednak by asi nikdy nepronikl na veřejnost a nedostal se do rukou tisku. I kdyby se však do rukou tisku dostal, nikdo by si netroufal zprávu zveřejnit a v každém případě má vláda dostatek prostředků, aby zveřejnění zabránila.

Demokratická společnost je společnost otevřená. I v ní se dělá politika za zavřenými dveřmi a ne vždy čestně. Studie o tom podává dostatek důkazů. Ale občan demokratické společnosti se může bránit. Demokratická ústava zajišťuje právo občana na své mínění, právo na informaci. (Aby se stal občan skutečným občanem své země se všemi demokratickými právy byl ostatně jeden z nejvýznamnějších požadavků čs. reformistů v roce 1968.)

Občan demokratické společnosti má za sebou silnou velmoc — svobodný tisk. A americký tisk má velkou tradici a využívá práva zakotveného v americké ústavě — absolutní svobodu informací (s výjimkou samozřejmě těch, které ohrožují státní bezpečnost). Pierre Salinger, býv. tiskový mluvčí presidenta Kennedyho o tom podává zajímavé svědectví: CIA, americká tajná policie dala v padesátých letech vypracovat od dvou profesorů studií o kapacitě státní bezpečnosti USA. Jelikož každý druhý dokument bez ohledu na jeho skutečnou důležitost je prohlášen za tajný, měli profesoři přístup jen k veřejným informacím — tisku, rozhlasovým a televizním komentářům, vědeckým a jiným publikacím. Zpráva vypracovaná na základě těchto informací byla prohlášena za „přísně tajnou“. Ne z nějaké byrokratické libovůle, ale protože do posledního detailu souhlasila se skutečným stavem.

Státní bezpečnost a její ohrožení — s tímto argumentem vyrukovala Nixonova vláda před soudem a snažila se znemožnit publikování zprávy. Už fakt, že může dojít k soudnímu sporu vlády s jinou institucí je možný jen ve společnosti, kde demokracie není jen prázdňným pojmem na papíře.

Jaké argumenty proti zveřejnění Nixonova vláda podala:

1. ohrožení národní bezpečnosti,
2. ohrožení vztahů USA k jiným, přátelským vládám,
3. právo veřejných činitelů na tajné porady,
4. důvěra ve vládu bude otřesena.

Soud tyto námitky neuznal a vyvrátil. Dokumenty se netýkají politiky USA po roce 1968, lze je tedy chápat jako historický dokument. Argument o ohrožení vztahů k ostatním vládám zní také nedůvěryhodně. V memoárech státníků jsou také používány poměrně mladé dokumenty (kupříkladu v nejnovějších memoárech H. Wilsona, v připravovaných pamětech Johnsona), aniž se nad tím někdo pozastavuje. Námitku, že funkcionáři a členové vlády budou hovořit méně otevřeně, když se musí obávat, že jejich názory budou jednoho dne zveřejněny, vyvrací muž povolaný, již zmíněný Pierre Salinger: „Naopak! Jistota, že se nikdo nemůže dozvědět co bylo ve významných záležitostech státu řečeno a vykonáno může působit jen korumpčně“. Poslední argument: ztráta důvěry ve vládu. Tato důvěra v otázce Vietnamu neexistuje tak jako tak. Na otázku Gallupova ústavu pro veřejné mínění odpovědělo 72% Američanů, že věří, že jsou v otázce Vietnamu klamáni.

Jistý protiklad mezi tiskem a vládou v demokratické společnosti je nutný. Svoboda tisku je mohutná zbraň kontroly politiky vlády. Vyžaduje na druhé straně

dokumenty doby

hovoří Josef Smrkovský

Italský komunistický časopis „Vic nuove Giorni“ nveřejnil 16. 9. 1971 rozhovor s Josefem Smrkovským. Pro informaci našich čtenářů ho přetiskujeme v plném znění:

OTÁZKA: Nejdřív bych vám chtěl položit několik otázek o životě v dnešním Československu. Samozřejmě nejprve o tom jak žijete vy osobně?

ODPOVĚD: Ke spokojenosti je důvodů málo, k radosti žádné.

Již dva roky jsem objektem taktiky denních útoků v tisku, v rozhlase, v televizi a na schůzích. Útočí se na moji politickou i osobní čest. Kdyby bylo používáno pravdivých informací, připustil bych, že je to kritika, byť jednostranná. Leč s pravdivými informacemi se nepracuje. A obrana proti pomluvám a nactiutrhání není možná žádná.

Zaloval jsem například bývalého ředitele Čs. rozhlasu za šíření nepravdivých zpráv, které se týkaly mne. Soud nepřipustil mé svědky, bývalé členy ÚV strany, odmítl vzít na vědomí stranické oficiální dokumenty, té věci se týkající, a moji žalobu zamítl s odůvodněním, že je to věc stranická a abych si ji tedy vyřídil na stranické půdě. A to přesto, že ona žalovaná tvrzení byla vysílána státním rozhlasem. Stejně se vedlo i jiným soudruhům, kteří žalovali rozhlas, Rudé právo či jiný orgán.

Ze jsem byl v roce 1970 vyloučen z KSC jsem se dověděl z článku nějakého redaktora v Rudém právu, kde mě a o jiných soudruzích psal jako o bývalých, ze strany vyloučených členech. Mně to ani osobně, ani písemně nikým sděleno nebylo. A tak nevím, kdy a který orgán mě ze strany vyloučil.

Těžká choroba nohy mi na minimum omezuje možnost pohybu a řadu měsíců jsem strávil v nemocnici. Díky úsilí lékařů se stav lepší, ale léčení potrvá ještě dlouho. A tak se můj současný život omezil na soukromí, na knihy, na uvažování. Každý společenský styk je limitován tím, že kdo se se mnou slyší, riskuje existenci perzekuci.

OTÁZKA: Jak to vypadá s vašimi některými spolupracovníky, nebo s lidmi stejných politických názorů?

ODPOVĚD: Moji spolupracovníci: všichni to byli komunisté. Byli to vzděláni lidé, odborníci. Politologové, ekonomové, historici, straníci, pracovníci, odboráři apod. Nikdo z nich dnes nevykonává povolání, k němuž má odborné vzdělání. Všichni pracují jako pomocní dělníci, většinou na zeměních pracích mimo Prahu. A to mají být ještě rádi. Že zaměstnání vůbec sehnali. Jeden z nich, otec dvou dětí, za půl roku hledání zaměstnání navštívil třicet čtyři závody, podniky a instituce, kde byla volná pracovní místa, ale byl vždy – po rozhodnutí tamější organizace strany – odmítnut. Přesofsové dělají topiče, skladníky, bývali velvyslanci pracují jako vrátní, lékař dělá závozníka, novinář šoféra, atd., atd.

To je osud inteligence a bývalých stranických a státních pracovníků, kteří se postavili v r. 1968 za tehdejší politiku komunistické strany a odmítli schválit obsazení ČSSR vojsky Varšavského paktu. Neschválili-li obsazení své země vojsky jiných států – buď bez chleba. Až budeš vyhlášen, až nebudeš mít co dát do úst, ty i tvá rodina, pak se skláníš, pak svůj názor změniš. Tak vypadá „principiální“ boj proti těm, kteří mají názor na bývalé události jiný, než je dnešní názor oficiální.

Sociální bída, do níž jsou haňní ti lidé, skoro vesměs komunisté, je násobně nesnesitelnější nátlakem na svědomí a vědomí těchto soudruhů, aby řekli, že černé není černé, ale bílé – a obráceně. Ti, kdož s ohledem na své děti a rodiny museli znásilnit své vědomí a přestědčovali, prožívají stud. morální krizi, a nenávidí ty, kteří je pokárali.

OTÁZKA: Váš postoj k srpnu 1968 je dostatečně známý a ne-

musíme se jím tedy zabývat. V posledních měsících však československé sdělovací prostředky začaly referovat o tom, že vojska Varšavské smlouvy pozvala do země řada československých stranických a státních představitelů. Můžete to komentovat?

ODPOVĚD: Právě uplynulo již třetí výročí chvíle, kdy nám, předsednictvu ÚV KSC, bylo oznámeno o půl dvanácti v noci, že zmíněná vojska překročila hranice naší země a že do šesti hodin ránní naši zem obsadí. Dodnes nikdo neřekl, ani neuvěřil v novinách, kdo, kteří lidé ono „pozvání“ učinili.

Mluví se i o členech tehdejšího Národního shromáždění, jehož jsem byl v té době předsedou. Krátce po 21. srpnu si předsednictvo Národního shromáždění vyžádalo od všech členů parlamentu, od všech poslanců i ministrů mistopředsedně prohlášení, zda někdo z nich vojska zval. Všech 296 poslanců (tolik jich v té době parlament měl) dalo předsednictvu tato svá písemná prohlášení, že nikdo z nich nikoho, žádná vojska do ČSSR nezval. Toto prohlášení dali i ti dnešní členové předsednictva ÚV KSC, kteří v roce 1968 byli poslanci Národního shromáždění.

Od kdy nějaký stát, či skupina států, posílá svá vojska do jiné země na žádost „mnoha“ nebo „řady“ lidí, bez vědomí vlády, parlamentu a dalších příslušných orgánů dotyčné země? Celá ta argumentace o „pozvání“ je naivní povídání. Nikdo to nebere vážně, nikdo tomu nevěří.

Ze u nás byli lidé, kteří si takový čin přáli, je jina věc. A i poděpsali by to. Takoví byli a jsou. Ale na jejich „pozvání“ vojska nechodí. Přesto se toto zdůvodnění vojenské akce v ČSSR slává – po řadě dřívějších jiných verzí – verzí oficiální. A k tomu se hledá i ideologické zdůvodnění. Proč jsou však komunisté i nekomunisté v ČSSR nuceni, aby jeden vedle druhého prohlásili, že s vojenským obsazením země souhlasí a že to bylo správné? Chtějí zavléct do té hanby – byť dodatečně – celý národ, všechny lidi, aby v budoucnu opět mohli tvrdit, že „všichni jsme se míjili, všichni jsme vinni“ – jako se chtělo tak mluvit u černých desetech padesátých.

OTÁZKA: Dnešní vedení KSC vás mnohokrát označilo za pravicevoho oportunistu a renegát. Jak vy sami byste charakterizoval svůj dnešní politický postoj?

ODPOVĚD: Pravicový oportunista, renegát: taková slova jsem slyšel již před čtyřiceti lety. Tenkrát nás, mladé lidi, taková slova strašila. Dnes je vidím jako fráze, jako nadávky, jako vešle dogmatiků, kteří – v jednom případě – nedostatek argumentů a vědomostí nahrazují nadávkami, a jiní – v případě druhém – těmito frázemi chtějí zamaskovat cile jiné, než o kterých mluví. Mimochodem tato slova k nám byla importována a v české řeči ani v mentální českých lidí nezdůvodněná. Jsou stále jen stranickou hančičkou, dnes více než kdykoli dříve.

Správu všech věcí, správu země i osudu občánů, vykonává u nás stranicko-státní aparát. Zda to je přesně na 100 nebo „jenom“ na 95 procent, to na věci nic nemění. Kde je účast lidí – včetně samotné dělnické třídy – na spolurozhodování o jeho věcech? Na tvorbě politiky, na jejím provádění a kontrole? Jak se může projevit iniciativa pracujících, inteligence, ekonomů, vědců, když pro jejich činnost dává „normy“ odborové nekvantifikovaný byrokratický aparát? Kde jsou socialistická občanská a lidská práva, jestliže i ty „přiděluje“ aparát strany, anebo je odmítají myslet tak.

jak aparát a jeho vrchní vedení rozhodlo? Atd., atd.

Renegáty a oportunisty je nutno hledat někde jinde. My to nejsme!

OTÁZKA: V čem vidíte hlavní rozdíly mezi vaším stanoviskem a stanovisky dnešního stranického a státního vedení ČSSR?

ODPOVĚD: V podstatě jsem na to již odpověděl. Mám-li to shrnout v jedné větě, pak je to poměr k 21. srpnu 1968 a k otázce suverenity mezi komunistickými stranami a socialistickými státy, a je to poměr k otázce diktatury, respektive socialistické demokracii, když se omezím na otázky hlavní.

Několika slovy bych se k tomu chtěl ještě vrátit:

Srpen 1968: že hrozila, nebo dokonce u nás byla kontrarevoluce, je propagační výmysl. Bylo to slůvko kolem 90% občanů, stojících spontánně za tehdejší politikou KSC. Extrémní výstřelky některých novinářů nebo jiných autorů článků a projevů neměly ani vážný ohlas, ani vliv na myšlení mas, třebaže hluku způsobily dost. Hlavní, rozhodující příčinou vojenské intervence byl fakt, že začátkem září 1968 se měl konat sjezd strany, který by schválil tehdejší politiku strany, a vyžádal z rozhodování nositele politiky dřívější, předlednové. A tomu se muselo zabránit stůj co stůj, tedy i vojensky, když jiné prostředky po ruce nebyly. To byl důvod rozhodující, který určil i termín pro vojenský zásah. To nikterak nevylučuje i pohnutky další.

Jak se s tím mohu smířit, nebo dokonce to schvalovat, když svrchovanost lidu a národa, k němuž patřím, je pošlapána, znásilněna, a to navíc lidu a národa socialistického, když jsou smeteny všechny normy vztahů mezi stranami a státy, když deklarace mezinárodního dělnického a komunistického hnutí o právech národů se promění ve zmačkaný papír?

Suverenita: co to bylo již variací na to, jak poplést lidem hlavu, pokud jde o suverenitu. Občan „muž z ulice“, jak se někdy říká, má normální mozek, a proto ví, že česká a slovenská země patří již 1500 let Čechům a Slovákům, a že v této zemi své věci, věci této země a jejího lidu, mají spravovat, řídit Češi a Slováci. A přitom plnit řádně své smluvní závazky ke spojencům a přátelům. Co to ale je „omezená suverenita“, „řídní“ suverenita, internacionalismus podřízená suverenitě a podobné šloškule, podle nichž národ má přenechat své nezicizitelné práva na určování svého osudu a osudu své země někomu jinému, byf by to byl i spojenec nejmilejší? Co to má společného se skutečným internacionalismem, se socialismem? Jestliže někdo „postupuje“ lato práva, svrchovanost státu a lidu činitelům či státním jiným, dává a rozděluje něco, co není jeho. Žádné vedení strany ani strana celá, ani vláda, ba ani žijící generace národa se nemůže vzdát svrchovanosti národa na správu své země ve prospěch někoho jiného, neboť všem nám dohromady svrchovanost naší země byla jen svěřena generací předcházející a my jsme pouze jejími dočasnými správci. Generace přišší již od nás převezme jako štafetu pro generaci další. Nelze proto rozdělovat to, co je nezicizitelné.

OTÁZKA: Dr. Husák, Vasil Biľak, Alois Indra a další často zdůrazňují, že jejich politický kurs byl jediný možný a správný. Byla po srpnu 1968 podle vašeho názoru nějaká jiná alternativa?

ODPOVĚD: Byla, byť velmi ztížená. V moskevském protokolu ze srpna 1968, který jsme podepsali po obsazení naší země, je článek, který mluví o tom, že nám nebude bráněno pokračovat v polednové demokratizační politice. Tak jsme i my informovali po svém návratu do Prahy stranu a lid. Leč neustilé sabotování a torpédování tohoto našeho úsilí vyvolávalo latentní napětí v celé zemi, neboť lid cítil, že jeho politika je smrtelně ohrožena. Lid cítil dobře a stál jednotně za touto politikou.

Tato nebyla jednota byla napadána a označena dokonce za jednou falešnou. Jednota ve vedení strany, na místech nejvyšších, a důsledný kurs tuto politiku prováděl, byf s omezením a modifikacemi, a i disciplinovaněji než před srpnem, mohla převést republiku přes všechna úskalí té doby a tehdejší situace. Jednota nahofe však nebyla, nebyl proto ani pevný kurs v politice. Zatímco část vedení strany stála nadále za polednovým kursem strany, druhá část, se zahraniční pomocí, přesedlala na jinou loď, která postupně změnila kurs; až nakonec plula směrem zcela opačným, než byl kurs polednový.

OTÁZKA: V posledních měsících proběhla v Československu řada politických procesů. Jde skutečně o návrat k situaci padesátých let?

ODPOVĚD: Myslím, že ne. Přesto, že několik procesů již proběhlo a lidé jsou v žalářích i bez soudu.

V roce 1971 není však možné – myslím – pozatýkat desetitisíce lidí a posadit je do žalářů. Není možné vykonstruovat obvinění proti tisícům lidí a donutit je pak k tomu, aby ty výmysly podepsali a před „soudem“ odrecitovali. Není asi možné desítky nevinných lidí popraviti. Myslím, že to už možné není. Síla světového veřejného mínění i váha oficiálních slov státu je dnes jiná než před dvaceti lety. I síla, zkušenosti a informovanost mezinárodního komunistického hnutí jsou jiné.

Je však hrozné jen to, co bylo před dvaceti lety? Jiné věci a jiné melodie hrozné nejsou? Jestliže v našem případě přes půl miliónu členů strany ze strany buď bylo vyloučeno nebo vystoupiťo pro neshodu s politikou, a jsou pak existencně ničení, zbavení možnosti pracovat v tom, co je jejich povolání – což to není hrozné? A nejde jen o tyto věci existencní. Jsou ještě jiné, jako například likvidace intelektuální činnosti, devastace školství a podobně.

OTÁZKA: Jak byste stručně charakterizoval výsledky kursu Husákovy vedení od dubna 1969 do dnešního dne?

ODPOVĚD: Po ty dva roky bylo veškeré úsilí vedení strany a podřízených institucí vynaloženo na likvidaci názorů, usnesení a výsledků politiky roku šedesátého osmého. Byly to dva roky negace. Vše bylo označeno za špatné a revizionistické a muselo být vymýceno, včetně lidí. A obsazení země vojsky paktu muselo být všude odsouhlaseno jako dar s nebes.

Toto úsilí, které přerostlo ve slepý fanatismus a cynismus, spořičovalo veškerou energii dnešní strany a jejího vedení a přivedlo stranu do izolace od lidu. Umrtvilo jeho činnost, devastovalo duši národa, uvrhlo jej do letargie. Že život jde dál, že pracuje průmysl, doprava, zemědělství? Samozřejmě že pracují. Vždycky a za každého režimu pracují, neboť na tom závisí udržení života lidí. Ale jak pracují? Protože lidé nepovažují nynější politiku za svoji, chovají se podle toho. Ta část lidu, která tuto politiku za svoji považuje, představuje sotva více než 10% obyvatelstva. Přišší čas ověřit a vydat svědectví, zda tomu je či bylo jinak. Soudím, že ne. Úsilí propagandistů na tom nemůže nic změnit a jen dráždí lid a vyvolává jeho hněv.

OTÁZKA: Chtěl byste se vyjádřit k tomu co podle vašeho názoru přinesl pro KSC a ČSSR XIV sjezd?

ODPOVĚD: Nepřinesl nic pozitivního. Pokroky v budovatelské práci, v ekonomice, budou práce, pomalé, nepronikavé. Když masu lidu a jeho inteligence byly zneucizeny a od všeho odehnány, těžko od nich čekat iniciativu a pracovní úsilí. To se spolu srovnává tak jako voda a oheň. Jedno ničí druhé a bez lidu se nikdy nic velkého nedokázalo. O tom se dnešní vedení strany a jeho paradii ještě přesvědčí, když ignorují zkušenosti minulosti.

OTÁZKA: Historie Československa ovšem XIV. sjezdem nekončí. Předpokládám, že člověk va-

ších politických názorů je historický optimista. Máte pro svůj optimismus kromě těch důvodů, které vyplývají z dějinného vývoje, ještě nějaké specificky československé důvody?

ODPOVĚD: Snad ano. Historie Československa XIV. sjezdem nekončí, ale také nezačíná. Ani příchodem těch či oněch vůdců. Mnoho sjezdů již bylo a ještě bude. Stejně tak vůdců.

Když před II. světovou válkou kolem naší země rostl fašismus, lid Československa se tomu jedu a té tyranii ubránil a nepodleh. Jen hrubá převaha sil a mnichovská zrada jej zdolaly.

Když Hitler přepadl Sovětský svaz, nedostal za spojení do té špinavé války ani jednoho českého vojáka.

Pro socialismus v naší zemi se rozhodl náš lid ze své svobodné vůle a považuje jej za svoji věc.

V roce 1968 tak spontánně a v takové drtivé většině přijal program demokratického socialismu, že komunistická strana nikdy předtím takovou přirozenou autoritu a sílu neměla. A ten vztah k programu roku 1968 si náš lid uchoval. Žije v přesvědčení, že dnešní čas pomine, že dojde k revizi stanoviska spojenosti k politice naší strany v roce 1968, k revizi stanoviska k 21. srpnu a že tím dojde i k normalizaci vztahů ČSSR s ostatními zeměmi Varšavského paktu, především vztahů se SSSR, které jsou nenormální.

Československý lid a Československá republika nejsou tak bezvýznamný činitel na mapě Evropy, aby nemusel být respektován. Ani spojencům a sousedům nemůže být a nemělo by trvale být lhostojné, že tento lid a tato země byli násilím vehnáni do opozice a do stavu touhy po svobodě. Ten „klid“ u nás je aktivní. Náš lid je jako lékař, který stojí nemocného pacienta, připravky k okamžitému zásahu a akci, kdyby nastala krize. To je stav, který nikdo nemusí organizovat. Takový je!

OTÁZKA: Pokrokové hnutí v Československu je součástí světového pokrokového hnutí. Co by podle vašeho názoru měly světové síly pokroku dělat pro skutečně zlepšení situace ve vaší zemi?

ODPOVĚD: Především nepřipustit, aby byla kolem naší země spuštěna opona. Vědět, co se u nás děje. Věci, které se mají dělat a dělají za oponou, nedají se prohledat na otevřené scéně. To byl a je faktor velkého významu, a je to internacionalismus v praxi.

Avšak za jeden z kardinálních problémů nejen našich, ale celého mezinárodního dělnického a komunistického hnutí považují 21. srpen 1968, vojenské obsazení naší země vojsky Varšavského paktu, které stále trvá. Je to bariéra navalená do cesty nejen socialismu v ČSSR, ale celému mezinárodnímu hnutí. Náš lid neuzná nikdy to, co se stalo, nesmí se s tím, byť by denně musel zvedat ruce pro důkonné rozvoluce a dopisy za tu „bratrskou pomoc“. Kdo si myslí opak, žije v iluzích.

Kresba: Kristofori

Dopis z domova

... a když mám popsat, co se tu vlastně nyní děje, tak ani nevím, jak do toho. Je to strašné a přitom to vlastně už jde. Když pomenu, že z našeho ústavu muselo odejít 14 mých nejlepších kolegů a na jejich místa přišli, kromě čtyř výjimek, které se sem dostaly asi omylem, lidé, s nimiž se nikdo nebaví, když to není nezbytně nutné, tak se vlastně nic nestalo. Já nevím, jestli tohle může vůbec někdo, kdo tu již nežije, pochopit. Například do ústavu přijde prohlášení k současné situaci, vlastně taková rezoluce, kterou dostane nejdříve stranická skupina. Tedy normální cestou. Ta ji projedná, velice rychle, neboť nad ní nikdo neuvažuje, každému je jasné, že ji prostě odsouhlasí. Pak důvěrníci obíhají jednotlivé pracovníky. Poděkování za invazi, konstatování naprosté konsolidace, souhlas s dnešním postupem strany. Důvěrník, který s tím chodí, ví, že je to všechno nesmysl. Přijde za mnou a já jen sahám po tužce, abych podepsal. Ví, že je to nesmysl, vím také, že on ví, že je to nesmysl, vím, že celý národ ví, že je to nesmysl, ale žádný z nás už nevidí žádný smysl v tom se, být i zamyšlením, bránit podpisu. Je to ztráta lidských kvalit? Je to ten nejotřesnější nihilismus? Snad. Ale bereme to spíše jako jakýsi druh odpustků, abychom si třeba po podepsání a tím zlikvidování tohoto papíru mohli s mým asistentem dál nerušeně povídat o tom, jací jsou to v té Tribuně demagogové a jak falešné jsou zprávy rozhlasu o tom, že na jistém okrese se sešly stovky lidí, aby vyjádřily poděkování za invazi, svůj souhlas s naprostou konsolidací a s dnešním postupem strany. Všichni víme, každému z nás je jasno a bereme to vlastně už s úsměvem. Sice poněkud lacině, ale docela klidným. Snad by to chtělo, aby s námi někdo pořádně zatřásl, abychom se probudili. Ale k čemu? K neustálé nervóze, k nioplatnému napětí, k sebebičování? A tak vlastně všichni hrajeme jednu velkou falešnou skladbu, od které noty dobře známe, ale z línosti vynecháváme křížky a z pohodnosti dokonce i tóny, které přesahují dvě cétka základní stupnice. A tak snad k tomu už jen tolik, že ty správné noty jsme opravdu nezaozměňli.

Ing. J. K., CSc., Praha

Vzhledem k nepravdivosti, s níž TEXT vychází, přeje-mo svým čtenářům příjemné prožití svátků velikonočních.

text 71

československý
nezávislý měsíčník

Czechoslovak independent newspaper - Tschechoslowakische unabhängige Zeitschrift.

Herausgeber BOHEMIA e. V. Verantwortlicher Redakteur Zdeněk Salaquarda.

Vydává BOHEMIA e. V. Czechoslovak Cultural Committee. Řídí redakční rada. Předseda: Adolf Müller. Odpovědný redaktor: Zdeněk Salaquarda.

Adresa redakce: 8 München 22, Postfach 207. Bankovní spojení - Bayerische Vereinsbank München, Mauerkircherstr., BRD. Konto Nr. 863 750, nebo Postcheck München Konto Nr. 2306 60.

Podepsané články nemusí vždy vyjadřovat názor redakce. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Toto číslo vyšlo 29. 9. 1971. Uzávěrka čísla 20. 9. 1971.

Cena tohoto dvojčísla 4,- DM.

Tisk: LOGOS, München 19, Bothmerstr. 14.

● **Východoněmeckým automobilům** *Trabant* nyní odebrali ochranné pásy. Lid si je totiž začal plést s ruksakem na záda.

● **Brněnské Státní divadlo** zahájilo novou sezónu v novém Janáčkově divadle Smetanovou Prodanou nevěstou a v Mahenově divadle Babičkou Boženy Němcové. Je připravena premiéra Našich furiantů a před vánocemi bude uveden Antonius a Kleopatra. Opera bude pokračovat v reprizách opery B. Martinů Trojí přání v režii E. Schorma a 29. září bude premiéra „miniooper“ zesnulého brněnského skladatele J. Berga v nastudování V. Noska a režii E. Schorma.

● **Na Barrandově** se dokončuje „angažovaný“ film Josefa Macha - Člověk není sám. Ve filmu, ve kterém nechybí ovšem zlý západní agent, hraje ovšem Jiřina Světcová.

● **Barrandovská produkce** patří většinou do dobrodružného žánru. Dušan Klein dokončuje film Lekce, který je portrétem největšího amatérského agenta druhé světové války. Hrají: Jana Brejchová, Karel Höger, Ilja Prachař, Otakar Brousek a další. Kriminální příběh nazvaný Svědectví mrtvých oči točí Ota Fuka s Jiřím Adamírou, Slávkou Budínovou a Vladimírem Smeralem. Petr Schulhof pracuje na filmu - Vim, že jsi vrah. Herecky se na něm podílí Eduard CUPÁK, Alena Vránová, Radoslav Brzobohatý, Ota Sklenčka, Jiří Adamec a další. Detektivku natáčí rovněž J. Sequens s Vlastimilem Brodským, Janou Brejchovou, Josefem Sommerem, Petrem Čepkem a Stanislavem Fišerem. Jmenuje se Smrt černého krále.

● **V zasedací síni radnice Brackwede** v Německé spolkové republice byla 19. září 1971 otevřena výstava kreseb Vlasty Benešové, která potrvá do 3. října.

● **V Grandhotelu Moskva** (Pupp) byl 3. září zahájen XIII. Dvořákovův karlovarský podzim, na kterém bude rovněž vzpomenu 130. výročí mistrova narození, jakož

i výročí světové premiéry Novosvětské symfonie v Poštovním dvoře. ● **Státní pedagogické nakladatelství** připravuje k vydání obrazovou publikaci dr. Aloise Míky - Československé dějiny v obrazech, jejíž ilustrační část tvoří 917 černobílých a barevných fotografií. Publikace, která vychází v grafické úpravě Bohumila Vančury bude doplněna stručnými vysvětlivkami v jazyce anglickém, německém, francouzském a ruském.

● **Nakladatelství Albatros** vydalo letos pro své zahraniční partnery ve Velké Británii, USA a Švédsku výběr evropských pohádek s ilustracemi Mírko Hanáka. České vydání vyjde pod názvem Šipková růženka.

● **Divadélko Spejbla a Hurvínka** připravuje nyní novou hru Past na Hurvínka. Je to již 150. premiéra v historii Josefa Skupy a jeho pokračovatelů.

● **V září** měl v Československu premiéru film Evalda Schorma Psi a lidé.

● **V Německé spolkové republice** běží s velkým úspěchem poslední film Miloše Formana Taking off.

● **K uctění památky mrtvého Josefa Šimy**, který zemřel letos v červenci v Paříži, krátce po dovršení svých osmdesáti, uspořádala Národní galerie v Praze menší vzpomínkovou výstavu Šimových obrazů.

● **XII. ročníku mezinárodního hudebního festivalu Musique vivante** en Guzene v jihofrancouzském městěku Saint-Gere se zúčastnil také český Svatolukubský sbor a orchester s dirigentem J. Herdem a varhaníkem O. Novákem.

● **Divadlo za branou** vstoupilo do své sedmé sezóny pod vedením nového ředitele Ladislava Boháče. Divadlo uvede dvě premiéry. O. Krejča ve spolupráci s H. Glancovou nastuduje Čechovova Račka a Josef Topol bude režisovat svou novou hru Dvě noci s dívkou aneb jak okrást zloděje. Z dosavadních deseti inscenací zůstává na repertoáru divadla sedm.

● **Po třileté přestávce** bude znovu otevřeno rekonstruované divadlo ABC v Praze, jehož první premiérou bude v listopadu komedie N. Simona Apartma 719, dále to bude hudební úprava Mahenovy lyrické komedie Ulička odvahy, nová komedie Zdeňka Mahlera Lásko, máš voskový nos, americký muzikál Toulavý kapelník aj.

● **Divadlo komedie** připravuje pro novou sezónu komedii Bruno Franka Boufe ve sklenici vody, novou komedii Otto Zelenky Košík, Labichovu frašku Nejšťastnější ze tří a novou komedii Jerzyho Jurandota. Komorní divadlo se přihlásí Barnesovou hrou Čtrnáctý hrabě Gurney, nastuduje Shakespeara Richarda II., Ostrovského hru I chýtrák se spálí, drama Gerharta Hauptmana Před západem slunce, hru Roberta Andersona Nikdy jsem otci nezpíval a maďarské psychologické drama od Karoly Szakanyioho Dábelská hora.

● **Na XI. bienále v Sao Paulu**, které se koná 4. září do konce října, reprezentují Československo kresby deseti českých a slovenských umělců, kteří vystavují 124 prací nejruznějšího zaměření. Mezi reprezentanty československé kultury byli vybráni: Martin Benko, Antonín Strnad, Milan Loluha, Ernst Zmeták, Arnošt Paderlík, Vincent Hložník, Jiří John, František Ronovský, Milan Mravec a Emil Sedlák.

● **U příležitosti výstavy Zahradě Čech 1971** v Litoměřicích byla rovněž přehlídka českých vín. Absolutním vítězem se stalo Burgundské bílé z Výzkumné stanice vinařské v Karlštejně, další ceny získaly dva vzorky Traminu ze Slechtitelské stanice vinařské ve Velkých Žernosekách, Müller-Thurgau z téhož podniku a Rýnský ryzlink z Karlštejna. Z červených vín bylo nejlepší Svatovavřínské ze Státního statku Litoměřice.

● **V Hamburku** zahájil Karel Gott své tříměsíční turné po Německé spolkové republice. Bo-

hužel ne, jak bylo původně dojednáno společně s Yvonou Přenosilovou. Die Zeit se vyjádřil k prvnímu koncertu značně kriticky a mimo jiné podotkl, že Gottovi se podařilo to, co je odepřeno ostatním československým občanům, totiž milovat svou (socialistickou) vlast a dělat svou (kapitalistickou) kariéru.

● **Při stavebních pracích**, jen několik kroků od Pražské brány, byly objeveny rozsáhlé zbytky románského sídliště a zbytky opevněného tábora, patřícího zřejmě některému z křižáckých řádů. Stavební práce byly zastaveny a průzkumu objektu se věnují archeologové. Již z dosavadních nálezů se dá usoudit, že se v těchto místech nalézalo v 10. století velké opevněné sídliště. Nálezy se nacházejí přibližně ve čtyřmetrové hloubce a počítá se s tím, že po odkrytí dalších vrstev půdy budou objeveny historické stopy ještě zajímavějšího charakteru.

● **Šestý sjezd SVU** se bude konat v polovině listopadu 1972 ve Washingtonu, D. C. Přednáškový program sjezdu byl předběžně rozdělen do pěti sekcí věnovaných problematice Československa.

● **Sraz ekonomů** - komerčních inženýrů, absolventů a posluchačů VSE, současných studentů ekonomie a případně právníků ekonomického zaměření - se koná v sobotu 30. října 1971 v 16 hodin v restauraci Roter Stein, Herrlingstrasse 39, Zürich-Altstetten (v blízkosti Lindenplatzu).

● **Film Ivana Steigra** (kamera Vladimír Wiesner) Die Flasche - Láhev - měl premiéru 23. září v Mnichově, na večeru pořádaném k 10. výročí nakladatelství Taschenbuchverlag, k jehož kmenovým autorům Ivan Steiger patří. Kreslený, barevný, dvanáctiminutový snímek známého kreslíře, s hudbou starých mistrů, měl u předpremiérového publika velký úspěch.

mate slovo

TEXT 71 - č. 6/71

Vážený pane Rambousku,

prečetla jsem si Vaši odpověď na „Dopis z domova“ od V. Š. z Prahy a byla jsem z ní poněkud udivená. Zdá se mi trochu jednostranná, jako by jste kromě svých přátel, kteří nedostudovali, nikoho jiného neznal.

Jsem učitelka, promovala jsem 10. července 1968 a emigrovala 23. srpna 1968. Z toho plyne, že jsem toho učitelování u nás moc neužila. Pokoušela jsem se dělat něco podobného v Rakousku, ovšem zjištění, že Josef Ressel a Jan Kaplan byli rakouští vynálezci a Antonín Dvořák a Bedřich Smetana rakouští skladatelé, mi málem vyrazilo dech. Pak už jsem se ani moc nedivila, že americký učitel se předně musí řídit přáním a náladou dětí, nesmí nikoho trestat ani nutit do učení, následkem čehož je schopen během osmi ročníků základní školy naučit děti jenom číst, psát, trochu gramatiky a matematiky, která jen tak mimochodem končí zlomky.

Vám, pane Rambousku, se ovšem v emigraci jistě nestalo, že by jste byl nucen přinejmenším trochu pozměnit své zásady, že? Ostatně, bylo by dobré, kdyby jste trochu upřesnil svůj názor na to, co tedy mají mladí lidé u nás doma dělat, aby nemuseli oblékat „kabát taktiky“. Každý se nechce dobrovolně obětovat a my, kteří tam nežijeme, máme vůbec nejmenší právo někoho za to odsuzovat. Kromě toho, myslíte, že národu prospěje, když doma vyrosté generace nevzdělanců, kteří však nebudou „zbabělci a licoměrníky“?

Jiřina Kokeš, USA

ex

Pokud jde o novou tvorbu, pak i zde je řídící funkce státu nezbytná. Máme k dispozici všechny nástroje, kterými lze tuto činnost usměrňovat a inspirovat. Situaci nám však ztěžuje okolnost, že nový kulturní politický aparát, který byl vlastně na všech stupních státní správy v podstatě vyměněn, nemá dosud zkušenosti a „uteče“ nám leccos, co by nemělo spatřit světlo světa.

Dr. Josef Svagera,
nám. ministra kultury
v Tribuně 22. 9. 1971

do nedonošeného a zprzněného organismu střední a východní Evropy.

T. G. Masaryk věřil, že malé národy spasí svět. Svatá pravda, jsme-li svědky té ohavnosti zpusťení, které se dopouštějí velké národy na národech malých. Jenže Masaryk, světoběžník proti své vůli, neměl na mysli malost zeměpisnou, mlčel s Čapkem „pod zorným úhlem věčnosti“. Vracel se k Husově „a pravdy každému přejte“. Pravdy božích bojovníků, pravdy království božského, pravdy bez neomylnosti i odpustků.

Malé národy, které nemají ani úmysl, ani moc svou pravdu někomu vnucovat, musí jít příkladem. Ale jít, vstávat z mrtvých na pochodu. A na pochodu nevidět sama sebe a svět ve zpětném zrcadle. Ano, a chcete-li: „Zemský ráj to na pohled.“ Jenže nezapomeňme, že náš lidský důstojný zemský ráj počal emigrací. Emigraci jako důsledkem rouhačství, rebelantství obrazoborecství. Adam a Eva pozřeli granátové jablko ze stromu poznání ve středu ráje.

Pozřeli jej v odboji, v odepření poslušnosti reaktní zpátečnického rozkazu Velikého Ovocnáře, který by je byl normalizoval, to je degradoval na věčné lokaje. Adam a Eva „revidovali“ své postavení pro sebe a budoucí. Revizionismus je výtečným heslem emigrace. Revizionismus politický, mravní, společenský. Josef Šrych, Tel Aviv

o jednotě jinak

Téměř veškerá diskuse k úvodnímu článku „Netříštit síly“, z druhého čísla TEXTU 71 se shoduje ve dvou bodech:

— jednak v nutnosti koncentrace emigrantů, tj. zejména v nutnosti jejich organizačního podchyení,

— a dále v pochybnostech, zda se organizování emigrantů vůbec podaří.

Mé zkušenosti se opírají o více než tisíc přihlášek do Mezinárodní společnosti pro služby a výrobu a dosavadní výsledky tohoto podniku IDF pouze potvrzují správnost uvedených názorů. Veškeré snahy o sjednocení posrpnové emigrace se v žádoucím měřítku zatím neuskutečnily.

Sjednocení nedokázala ani ponorová emigrace z roku 1948, ačkoli byla méně exilová, měla mezi sebou více exilových ministrů a vlivných osobností, a ačkoli byl tehdy Západ vůči Východu jednotnější a organizování exulantů mělo tehdy lepší podmínky než nyní. Domnívám se, že mimo jiné dosavadní snahy ztroskotaly především na těchto faktorech:

1. Sjednocování bylo prováděno na nevědeckém základě, a proto byli

2. vytýčené cíle příliš vysoké a tedy nereálné a

3. chyběl ekonomický základ organizace.

První bod bude snad vyřešen sociologickým průzkumem, o němž je zmínka v TEXTu pod titulkem „První čin“. Tento postup vítám a rád dám k dispozici velké množství údajů shromážděných podnikem IDF. Další dva body se nám, i když velmi pomalu, ale přece, daří překonávat tím, že jsme vytvořili Mezinárodní společnost pro služby a výrobu, tj. podnik IDF, který chce emigranty koncentrovat na ekonomickém základě, a teprve po získání ekonomické síly postupně realizovat některé společné zájmy emigrantů. Podnik existuje teprve několik měsíců, a přesto je již v provozu několik středisek, takže jsou dosahovány v NSR již první tržby a řada dalších středisek i mimo Německa je těsně před uvedením do provozu.

Věřím, že uvedené problémy se podaří postupně společně překonat, když od slov přejdeme k činům a bude-li:

1. Uskutečněn sociologický průzkum podle citovaného článku TEXTu,

2. společná akce organizována podnikovým způsobem na ekonomickém základě.

Ing. Vladimír Sviták

SEZNÁMENÍ

- **Vysokoskolačka 28/167** se ráda seznamí s vhodným protějškem v Kanadě nebo jinde. Zn.: Pál. WO 9501
- **Najsem mladá ani hezká**, přesto hledám vhodný protějšek ke zpříjemnění života. Jen od 50 roku. Zn.: Krásné květy podzim. WO 9502
- **30letá, svobodná**, hledá lásku a pochopení pro sebe a 17letého syna. Zn.: Spokojenost, foto vrátím. WO 9503
- **Prežák, žijící 2 1/2 roku** v New Yorku, 183 cm, obch. akademik, hledá štíhlou krajanku bez závazků do 33 let. Zn.: Poezie – sport – podnikání. WO 9504
- **Hledám partnera-ku na křížovou cestu** Spojenými státy. Znalost angličtiny a fičíská praxe vítány. Zn.: Rok 1972. WO 9505
- **Manželé středních let** (Ing. a RNDr.), bydlící na předměstí Londýna mají zájem o výměnné návštěvy s krajany trvale žijícími ve Švýcarsku. Zn.: Výměna zkušeností. WO 9506
- **30letý český Američan** hledá seznámení. Sňatek není vyloučen. Zn.: California. WO 9507
- **55 letý, rozvedený Čech**, mluvící též německy, vlastní 3pokojový byt a auto, se zajištěnou existencí, hledá 40–50letou štíhlou, pěšinou, tichou, intel. dámu. Zn.: Pro rodinný život v Hamburku. WO 9508
- **Českoameričan 43/170**, inženýr, t. č. v Záp. Německu, hledá seznámení s inteligentní a sympatickou dívkou, Češkou nebo Slovenkou, ve věku od 30 do 40 let. Zn.: Mnichov a okolí. WO 9521
- **Česka ve středních letech**, žijící t. č. ve Švýcarsku, hledá přítele, vyšší postavy, z Evropy, případně i z Austrálie, se zájmem o hudbu, knihy, básně a cestování. Zn.: Osamělá. WO 9522
- **Technik, 28 let, svobodný**, by se rád seznámil s dívkou přiměřeného věku. Zn.: Foto vrátím. WO 9523

ADRESY

- **Hledám manžele Tesařovy**, Austrálie. Prosím, ozvěte se, adresa v redakci, rodina Rutova. Zn.: Arsenal 1969. WO 9509
- **Irenu Chrástkovou** hledá Saša. Zn.: Austrálie. WO 9510
- **Miloše Surynka** – posledním bytem v Mannheimu, hledá přítel z Autory. Zn.: Ozvi se. WO 9511
- **Alena s Bořkem** hledají Vladimíra Fiedlera z Munchendorfu (Austrálie). Zn.: Adresa v redakci. WO 9512
- **Zdeněk Lichý** v USA, hledá Václava Elsbegera. Zn.: Asi v NSR. WO 9520
- **Bohouše Třešňáka**, tohoto času někde v USA, hledá kolega z telefonní ústředny 1945. Zn.: Krásné Břežno. WO 9524

PRÁCI HLEDÁ

- **25letý, vyučený stavební truhlář** s šestiletou praxí u Montovaných staveb Praha, hovořící anglicky a slabě německy, hledá zaměstnání. Zn.: Ve svém oboru. WO 9513
- **Zeměměrač s 3ročí praxou** v ČR a 3ročí v Juž. Africe, hledá místo. Zn.: Německo, Švýcarsko, Belgie, Švédsko. WO 9514

RŮZNÉ

- **Prodám 3 ks česko-anglický – anglicko-český – slovníky**. Nová vydání, velký rozsah. Cena 40 DM. WO 9525

PARKHOTEL

Weiden/Oberpfalz

Telefon 0961/3911

Na Vaši návštěvu se srdečně těší

František Albert

WO 9520

INDEX

Tisková cenzura v naší vlasti zavřela slavníky, ale českoslovenští spisovatelé píš dál. Čtenáři mají ještě větší zájem o jejich nové práce.

Kontinuita české a slovenské literatury nesmí být přerušena! Tomu chce napomoci připravovaná edice INDEX, která bude vydávat až dosud v češtině a slovenštině nepublikované práce domácích i exilových autorů.

Nové rukopisy Hochmana, Procházky, Mňáčka, Lauba, Seluckého, Beneše a řady jiných leží na našem redakčním stole. S úryvky z některých prací jste se mohli seznámit prostřednictvím TEXTu 71, s jinými Vás ještě seznámíme.

Se složením první knižní řady se budete moci seznámit na stránkách exilových časopisů.

Věříme ve Váš čtenářský zájem.

Předběžné informace poskytujeme:

INDEX – edice Společnosti pro československou literaturu v zahraničí e. V. Köln/Rhein, BRD, Postfach 410511

ZNÁTE JIŽ NOVÝ CHRYSLER 180?

UVAŽUJETE O KOUPI NOVÉHO AUTA?

Zastupuji firmu „Simca-Chrysler“, nejlépe vybavené a nejlibší vozy v Evropě. Na přání vezmeme výhodně protibodnotou Váš starý vůz, který stačí jako počáteční kapitál. Zbytek na velmi výhodný kredit. Splátky až na 30 měsíců (platíte měsíčně 200 až 300 DM). Nezávazně Vás navštívím, vůz Vám předvedu a vše, včetně daní a pojištění propočtu.

Prodáváme též ojetá auta na kredit.

Obraťte se s důvěrou na adresu:

A. Krémář – Auto Streith – 6711 DIRMSTEIN (Pfalz)
Tel.: 06238/671 WO 5512

Československé nakladatelství 68 PUBLISHERS TORONTO ohlašuje vydání románu Josefa Škvoreckého

TANKOVÝ PRAPOR

Předmluva: Jiří Voskovec

Tento satirický příběh o čs. armádě v době vrcholícího stalinismu byl v Československu několikrát zabaven cenzurou. Vyšel zatím pouze francouzsky (Gallimard) a připravuje se vydání italské (Garzanti). Český original bude k dostání na podzim, v úpravě amerického paperbacku s libarevnou obálkou a v rozsahu asi 280 stran. Cena: kanadských \$ 2,80. Můžete si jej objednat na adresu:

68 PUBLISHERS TORONTO
Box 695, P. S. „A“
Toronto, Ontario, Canada

Spolu s výtiskem dostanete podrobný ediční program nakladatelství. Na požádání vám jej zašleme zvlášť.

Přecenili jste Vaše splátkové možnosti a dostali jste se do obtíží?

Rád Vám nezávazně a bezplatně poradím ve Vašich starostech. Napište:

Postfach 1912
7910 Neu Ulm/Do

WO 9515

Přijmeme za velmi dobrých podmínek zkušeného kuchaře, kuchařku, číšníky, servírky, tenisového trenéra a kuchařku studené kuchyně pro centrální výrobu.

WO 9516

ADMINISTRACE TEXTU je v pomínkách, ve kterých časopis děláme, jedním z největších problémů. I zde totiž „pracujeme“ bez profesionálních zaměstnanců. Přesto bychom však rádi TEXT expedovali včas, na správná místa a bez zbytečných problémů a reklamací. Mnohdy nám můžete sami ulehčit.

• Nahlášíte-li nám včas případné změny adres, urychlíte tak dopravu novin, a navíc dojdou správně ke svému adresátu.

• Upozorníte laskavě nové zájemce o TEXT, aby se hlásili k odběru buď objednacím listem nebo dopisem či korespondenčním listem. Dostanou pak TEXT okamžitě.

NÁVOD K PLACENÍ PŘEDPLATNEHO:

V NSR buď převodkou z bankovního účtu, či poštovní poukazkou

ma Bayerische Vereinsbank, 8 München 80, Mauerkircherstr. 2, konto čis. 863 750, nebo složenkou Postischeckamt München, konto 2306 60,

v zahraničí buď mezinárodní poštovní poukazkou na adresu redakce nebo na sboru uvedeného konto, převodkou v bance, či posláním seku v obálce na München 22, Postfach 207, BRD.

UPOZORNĚNÍ ČTENÁŘŮM

Do redakce stále chodí mnoho dotazů, zvláště od nových odběratelů, zda a za jakých podmínek je možno získat předchozí čísla Textu. Proto jsme se rozhodli odpovídat zbylá čísla Textu (pokud zásoba stačí) za těchto podmínek:

ročník 1969 — čísla 1—5 za DM 5,—

ročník 1970 — čísla 1—11/12 za DM 15,—

ročníky 1969 a 1970 za DM 18,—

Jednotlivá čísla za původní hodnotu DM 1,50.

Uvedené ceny platí pro Evropu. Do ostatních zemí připočítáme zvýšené poštovné.

Noviny posíláme jen na závazné objednávky, které zašlete na adresu:

TEXT 71, 8 München 22, Postfach 207, BRD

Svědectví Jaroslava Brodského o GANGU A NETEČNÝCH v anglickém překladu SOLUTION GAMMA vyšlo v druhé polovině června 1971.

Distribuce prvního vydání bude na objednávky předem dokončena nejpozději do 3. výročí okupace Československa armádami Gangu. Uprava knihy:

Rada A — ve stejném provedení jako české vydání Řešení gama 1500 kusů, cena 5 kan. dolarů.

Rada B — v plátěné vazbě 500 kusů, cena 7 kan. dolarů

Poštovné: Kanada a USA 50 centů.

Všechny výtisky 1. vydání pro Vaše anglické přátele budou číslované a podepsané autorem.

Objednávky a šeky předem:

GAMMA, Box 2, P. S. „M“, Toronto, Ontario, Canada

Nezapomeňte podat včas svědectví o tom, o čem se mlučit nesmí!

WO 7526

Hledáme biochemika nebo chemika s komerční praxí a znalostí světových jazyků pro vedoucí postavení v exportním oddělení. Akademik vítán, není podmínkou. Ideální věk 35 let. Jsme biochemická továrna světové úrovně. Nabídka s životopisem a platovými požadavky pod zn.: Biologie-Biochemie.

Máme zájem i o další pracovníky s praxí v zahr. obchodě, obch. ref., provozní referenty, korespondenty apod.

WO 9519

IDF-Ludwigshafen, Postfach 210724

Mezinárodní společnost pro služby a výrobu okamžitě přijme pro Ludwigshafen klempíře, vodoinstalatéry a topenáře. Jde o trvalé a jisté zaměstnání. Základní mzda 8 DM na hodinu. Zajistíme Vám i byt. Dále pro různé stavby přijmeme montéry, svářeče, malíře a lakýrnyky.

WO 9518

Při návštěvě Prahy přijďte si nakoupit do

DOMU MÓDY
(dř. Prokop a Čáp)
Václavské náměstí

Náš zástupce v USA: P. F. F. B. A. A. TRIPOLIS CLUB, P. O. Box 2, Lake Avenue, Westchester County, Yonkers, New York.

V Austrálii posílejte objednávky a platby na našeho zástupce Rudolfa Sajnera, 273 Cooper Rd., Yagoona NSW 2199, Sydney, Austrálie, tel. Syney 709 — 6331.

Na platebních formulářích uvádějte laskavě přesně jméno a adresu — i na šeku.

PŘEDPLATNÉ: Evropa (zámoří obyčejnou, lodní poštou) 24 DM, USA, Kanada, Izrael (letecky) 9 \$ nebo 31,20 DM, Již. Afrika, Již. Amerika (letecky) 10 \$ nebo 34, 50 DM, Austrálie a Nový Zéland (letecky) 11 \$ nebo 37,50 DM.

Ceny se rozumí za roční předplacení včetně poštovného. Půlroční předplacení je poloviční.

Konto tiskového fondu: Bayerische Vereinsbank München, 604 162.

INZERTNÍ ZASTOUPENÍ pro USA, Kanadu a Jižní Ameriku převzala Tripolis Club, adresa viz výše.

Jsou všichni vaši známí a přátelé již odběrateli TEXTu?

josef škvorecký dany mezi maoisty

(dokončení ze str. 5)

„jako teď hippie vrtěl hlavou, Jůlinka přikyvovala. Jenže tenkrát se to týkalo Glenna Millera.

„A jaký budou teda ty písně, co po revoluci —“ řekl hippie.

Předseda ho nenechal domluvit. „Nedávno jsem jednu takovou slyšel. Jmenovala se Joe Hill. Je to píseň o dělnickém revolucionáři, kterého americká fašistická policie popravila. Končí krásnými slovy: „Netruchlete! Organizujte slovy: „Takové písně by se měly zpívat. místo všelijakých žlutých ponorek. A takové písně se také budou zpívat po vítězné revoluci! Protože v nich jsou zachyceny city a tužby —“ plyně se rozhovořil o duševním životě hermafrodita a nepřemožitelný stroj času mě z Conningtonu přenesl do velkého sálu Lucerny, toho dějiště

všeho na světě, kde jsme s Jůlinkou uváděli koncert Berta Singera a sál našvihnutý mládeží hromově aplaudoval plonkání Singerova banja a písničky o Eileen, již lidový umělec přál dobrou noc.

Koncert spěl rychle a bezpečně k triumfu. Střídali jsme se s Jůlinkou u mikrofonu a tlumočili obsah Singerových textů, anebo, když se nám nezdál, prokládali jsme jednotlivá čísla mysliveckou latinou z Divokého Západu, vyčtenou z Botkina. Amerického písničkáře reakce davu inspirovala. O přestávce nám řekl: „Ohromný obecenstvo! V životě bych nevěřil, že je možnéj takovej kontakt s lidma, který mi vlastně nerozumějí!“

Ale teprve po přestávce, když zazpíval Oh My Darling Clementine!, dostal se sedmnáctiletý dav naplně do varu. Písničku krátce předtím zpouzarizovala Jůlinka, která ovšem místo věrného překladu použila dadaistického textu známého českého písničkáře. A Singerovi, po pětiminulovém aplausu a dvojnásobném opakování, nestačil už jenom kontakt. Zatoužil též po porozumění. „Přísti písničku, prosím vás, napřed přeložte!“ Podal nám list, vytržený z nějakého hektografovaného časopisu. Jmenovalo se to **Working Class Unite!**, obsah byl sice protiamerický, protikapitalistický a prokomunistický, zveršovaný velice povědomým způsobem. Jůlinka nad tím divně pohnula velkými ústy. „Já bych to radši napřekládala, Berte.“ „Proč?“ Jůlinka opět záhadně pohnula ústy a pravila podle pravdy, ne však k podstatě problému: „Viš, ono se to takhle narychlo těžce překládá. U nás se teď pišou spíš poetické texty. S vysokou estetickou úrovní. Když tohle improvizované přeložím, bude to znít děsně frázovitě.“ Bert však mávl rukou. „Nevadí. V týhle písničce není důležitý jak se to říká, ale co se říká.“ Netušil, že tím doslova ocitoval známou estetickou maximu Jůlinkou kdysi citovaného soudruha Krále, a donutil Jůlinku, aby přistoupila k mikrofonu a svým populárním hlasem, který zněl strašlivě bezvýrazně, když nezpívala, počala monotónně překládat: „Spoj se, dělnická třída, spoj se, spoj se a krácej vpřed, na obzoru svítí jasné slunce socialismu.“ Sál podivně ztichl, Bert si to vyložil jako zvýšenou pozornost. „V jednotě je síla, zbavíme se buržoasie,“ pohnula populárními ústy Jůlinka. „Pod rudou hvězdou spravedlnosti lid zvítězí, lid zvítězí.“

Rozesmátý Bert zaplonkal do hrobového ticha a rázně spustil: „**Working class unite! Unite, march on** —“ Teplota v sále klesla, pak se střemhlav začala řítit níž a níž, až se dala zima i do zpěváků a v závěru písně dvakrát kiksnul. Skočil, pár tučtů nejslušnějších zdvořile zatleskalo.

Byl to tehdy pro Berta takový šok, že v následujícím songu měl sedm kiksnů a po programu (obecenstvo se rozešlo, aniž požádalo o přídavek) jsme mu dlouho museli vysvětlovat, že před sebou

neměl tři tisíce mladistvých reakcionářů (Proboha! Po dvaceti letech socialismu!), ale jenom tři tisíce mladenců a pannen, u nichž je prostě jistá tematika málo oblíbená: prakticky neustále se ji zabývají stranická **mass-media**, která se jejich milovaným zpěvákům věnují jen tehdy, když cítí potřebu jim vynadat.

Snad jsme Berta tenkrát poněkud osvětlili. V Gramafonových závodech aspoň netrval na požadavku, že v socialistickém Československu natočí na desku v USA nenatočenou **Working Class Unite!**, a místo ní nahrál **Good Night, Eileen!** a **My Darling Clementine**. Deska se v Československu stala bestsellerem.

Ze sálu Lucerny přenesla mě komunikace myslí zpátky do Ipswichské koleje v Conningtonu, Rhode Island. Postoupili tam mezitím o kus dál.

„V těch knihách je všechno,“ říkal předseda nad hromádkou knížek. „Revolucionář musí hodně číst, hodně se vzdělávat. Především knihy předsedy Maa,“ zdvihl tři, „potom spisy soudruha Lenina,“ zdvihl dvě, „soudruha Stalina,“ jednu, „a ovšem díla Marxe a Engelse,“ zdvihl **Komunistický manifest**. „Jenom vzděla-

tický charakter na imperialistický.“

Těpic, pomyslel jsem si, a zaseptal jsem:

„A co Československo?“

Předseda se rozhovořil plynule. O Československu měl, vzhledem k nedávné invazi, podrobné informace, takže mě o té zemi mohl dost dobře poučit.

„Československo bylo socialistická země, ale už není. Revizionistická klika Dubčeka zvrátila socialistický charakter země zpět ke kapitalismu.“

„Tak proč ji obsadili Rusové?“

„To byl typický imperialistický zásah mocnějších revizionistů proti slabším. Československo bylo v postavení koloniální země imperialismu, a proti tomu se vůči revizionistickému sovětskému československý lid vzbouřil —“

„Kdy?“

„Je to něco přes rok.“

„Tehdy ovšem přišla k moci revizionistická klika Dubčeka.“

Předseda se konečně opět usmál, ale velmi útrpně.

„Revizionistická klika Dubčeka se pouze pokusila odvést spravedlivý hněv československého lidu vůči sovětským imperialistům jiným směrem, a zároveň zneužit tohoto hněvu k restauraci kapitalismu. Přitom ovšem ty zájmy lidu, jež byly nejvíce v rozporu s imperialistickými zájmy sovětských revizionistů, musela hájit, aby lid proti sobě nepopudila —“

Zasl jsem. Všechno bylo opravdu tak jednoduché, že tomu i přítomní dobře rozuměli. Také to dávali najevo zasvěceným příkyvováním.

„Avšak československý lid,“ ujistil mě předseda, „už prohlédl jak lži sovětských imperialistů,

které přesně řečeno byly zločiny. Například justiční vraždy. Vezměte si Moskevské procesy.“

Předseda rázem zchladl, zmlkl a neřikal nic.

„Co si myslíte o Moskevských procesech?“

Ještě chvíli předseda mlčel, pak promluvil. Hovořil nyní tónem člověka, který z nějakého důvodu trvá na pravdě, o níž ví, že je to lež, ale odmítá to vědět, což mu působí celkem zanedbatelné utrpení. V dosavadním průběhu debaty to byl nicméně nový, cizorodý a málem dojemný tón:

„Držím se soudních protokolů,“ pravil, „které byly vydány v Sovětském svazu v době, kdy tam ještě neusurpovala moc revizionistická klika.“

Chvilí trvalo, než mi došel hluboký význam toho prohlášení. Hippie zamumlal ze spánku cosi o lásce, a já si uvědomil, že kolem mě je v místnosti Ipswichské koleje atmosféra jako v Lucerně, když tam Bert zpíval **Spoj se, dělnická třída, spoj se, spoj se!** Zamrazilo mě. Ale zároveň se ve mně probudila tvrdohlavost, jakou bych byl doma asi snadno přemohl.

„Víte ale přece, že za Stalina existovaly koncentráky?“

„Existovaly tábory k převýchově těch, kteří nepochopili revoluci,“ pravil předseda. „A mimoto buržoasní autoři velmi přehánějí,“ dodal. Snad si vzpoměl na svá úvodní tvrzení. „Četl jsem včera článek v Conningtonském Heraldě o kanadském pašerákoví drog, kterého zatkl na letišti v Tbilisi. Strávil v sovětském vězení celý rok a říká, že zacházení tam bylo mnohem lepší než v amerických věznicích. A soudce Leibowitz,

„Koho?“

Zkomolil jsem jméno trochu jinak.

„What was the name?“ tázal se předseda popuzeně.

„Budete vám to spelovat.“ Odhláskoval jsem, písmenko po písmenku, jméno toho předčasněho proroka z hlubin ruské tradice. „Je to sovětský spisovatel. Píše romány o poměrech v sovětských věznicích a koncentračních táborech v éře stalinismu.“

„Revizionistické spisovatele nečetl!“ odsekl předseda. „Na pomlouvání socialismu máme dost specialistů ve Státech!“

„Tohohle ale imperialistická sovětská revizionistická klika,“ řekl jsem, „pronásleduje. Jeho knihy v Rusku vůbec nevyšly.“

„Odkud je tedy znáte?“

„Odkud... došlo mi, že jsem v slepé uličce. A taky jsem byl.“

„Vyšly v Americe,“ připustil jsem. „Znám je z anglického překladu.“

„Pak je to jasné!“ pravil předseda a ozdobil se vítězným úsměvem. „Ten spisovatel je prostě vědomý nebo nevědomý agent amerického imperialismu. Tím se do stavá do rozporu se zájmy sovětské imperialistické kliky, a proto ho pronásledují. Sovětská imperialistická revizionistická klika,“ říkal, a mně absurdně napadlo, existuje-li v angličtině nějaká pomůcka jako Tristatřiatřet stříbrných stříkaček, protože všechna dlouhá slova vyslovoval bez přefeknutí, „se na jedné straně s americkými imperialisty sice otevřeně spojuje, na druhé straně se je však zároveň snaží porazit v boji o imperialistické rozdělení světa.“

Rozhlédl se po stádcí, dostalo se mu příkypnutí, a hrdě pravil: „Takové autory já nečtu. Čtu knihy, z nichž se dozvím pravdu,“ a položil ruku na červenou hromádku před sebou.

„Odhaduje se,“ pravil jsem spěšně, „že v Stalinových koncentračních táborech umřelo deset až dvanáct milionů lidí. Je to tam?“ ukázal jsem na jeho hromádku.

Zapraštila židle. Mrkl jsem tím směrem. Muž reprezentující dělnickou třídu v červenobílé kostkovaném saku se zdvihl a hněvivě vykročil. Byl to mohutný muž s velkým hrudníkem a ve výstřihu košile, rozhalené vzdor mrazivému dni, se ohnivé leskly rezavé chlupy.

„**Stop that bourgeois muck!**“ zabručel. Postoupil o krok.

„Existují o tom dost důvěryhodné prameny,“ pravil jsem na omluvu.

„Přestanete s těmi reakcionářskými řečmi?“ obořil se na mě předseda, poprvé za celé odpoledne trochu rozčilený.

„Ale když chcete vědět prav —“

„**Did you hear what I said?**“ zavrčel dělnický básník. Byl už docela u mě. „**I told you to stop that bourgeois muck!**“

„Podívejte se —“

Nepodíval se. Popadl mě medvědí prackou za límec, otočil si mě a druhou prackou mě vzal v zadu za kalhoty. Hlavou mi bleskla nesmyslná vzpomínka na mého židovského strýčka Steina, kterého takhle kdysi nesli z kavárny Paříž členové Sudetoněmecké strany, protože se nahlas ohradil proti jejich heilování. Strýček Stein tehdy mrskal nohama. Pokusil jsem se nemrskat, ale mrskal jsem taky. Dobře to nejde, nemrskat, když člověka vynáší za límec a za kalhoty. Milada Marešová pohotově otevřela dveře a já cítil, jak mě strašlivá, a když se ví jak na to, snadno zvládnutelná síla dělnické třídy nese přes halu Ipswichské koleje. Blýsklo mi hlavou, jak mě ty trapné symboly provázejí i v Americe. Milada Marešová nás předběhla, otevřela hladný vchod, a už jsem letěl se schodů na chodník Huronské ulice a plácl jsem sebou rovnou k nohám půvabné Čiňanky v miní.

Lekla se. Studentský balik knih jí spadl na chodník a rozsypal se. **ARISTOTEL: LOGIC** četl jsem písmena na hřbetě jedné knihy, jak jsem pomáhal sbírat. Pitomé, trapné symboly. Jako naschvál, zaklel jsem v duchu. Všechno a všude. Vedle mě dopadl na chodník klimající hippie. Revoluce vyvrhla i jeho.

Foto: Josef Rakušan

ný člověk, soudruh sečetl v knihách, které říkají pravdu, může vytrvat, překonat všechny obtíže a zůstat pevným marxistou-leninistou — stoupencem — Maocetunových myšlenek.“

Zmocnil se mě ďábel epatismu, a mimoto se mi zdálo, že téma je i z hlediska československých fízlů v současné době stále ještě nezávadné.

„Jmenoval jste také Stalina,“ ozval jsem se. „Ale pokud vím, Stalin se dopustil také dost těžkých zločinů a —“

„Soudruh Stalin,“ předseda mi skočil do řeči a najednou nebyl něžný, „se dopustil jistých chyb. Jenom sovětské revizionistické mluví o zločinech. V socialistických zemích se říká o soudruhu Stalinovi pravda: byl to jeden z geniů revoluce!“

„Rusko je snad taky socialistická země.“

V současné době ji ovládají revizionisté. To mění její socialist-

tak intriky revizionistické kliky Dubčeka, a podporován lidem Lidové Číny, Lidové Albánie a revolučním bojem lidu celého světa, svrhne jeho sovětského imperialistu.“

„That's great!“ řekl jsem upřímně. „Jenom — poslyšte, jestli se nemýlím — do postavení koloniální země, jak jste říkal, se Československo dostalo právě za Stalina.“

Předseda zavrtěl hlavou.

„To se opravdu mylíte. Tehdy byl Sovětský svaz ještě socialistickým státem, neovládaným klikou revizionistů, a Československo bylo také socialistický stát. Mezi dvěma socialistickými státy nemůže dojít k podřízenému postavení. Jejich vztah je vztahem dvou bratrských národů —“

Všichni ptáci létají, pštros je pták, pštros tedy, napadlo mi. Spokl jsem to a skočil jsem před sedovi do řeči:

„Jenže Stalin se dopustil chyb,

který jako jediný Američan navštívil sovětskou věznici blízko Moskvy, nedávno v televizi uváděl, že sovětské vězňi, pokud se dobře chovají, mají právo na dvě celonoční návštěvy manželek za měsíc.“

Mně nevažilo, že informacemi, převzatými od pašeráka drog a od sedmaosmdesátiletého soudce z Brooklynu vrhl divně příznivé světlo na stát ovládaný revizionisty. Klesl na mě pocit bezmoci a únavy. Zvěrozvěst, který si mě prohlížel už s nenávistí, jistě jakživ neslyšel o knížeti Potěmkinovi. A kdybych mu namáhavě vysvětlil, kdo byl a co dělal kníže Potěmkin, nepochopil by, proč mu to říkám. S vypětím vůle jsem přemohl pocit marnosti a řekl jsem, dost chabě:

„Četl jste Solženicyna?“

„Koho?“

„Sol — že — ný — tsyn,“ pokusil jsem se vyslovit jméno, jak by je asi zkomolili Američané.